

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Účastníci sporného řízení

Jaroslav Pytloun

Plzeň 2019

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým“

V Plzni dne 29.3. 2019

.....

Jaroslav Pytloun

Na tomto místě bych rád poděkoval mé vedoucí práce JUDr. Blance Kapitánové za cenné odborné připomínky a rady, za čas, který věnovala vedení mé diplomové práce a také za její vstřícnost a ochotu se podělit o své zážitky a poznatky z praxe.

Jaroslav Pytloun

Obsah

1. Úvod	1
2. Subjekty civilního procesu	4
2.1. Soudy	4
2.1.1. Soustava soudů	4
2.1.2. Pravomoc soudů.....	5
2.1.3. Příslušnost soudů	6
2.1.3.1. Věcná příslušnost soudu	6
2.1.3.2. Funkční příslušnost soudu	7
2.1.3.3. Místní příslušnost soudu.....	7
2.2. Zvláštní subjekty řízení	8
2.2.1. Státní zastupitelství	8
2.2.2. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.....	9
2.3. Osoby zúčastněné na řízení	9
2.3.1. Svědci, tlumočníci, znalci a mediátoři.....	10
3. Účastníci řízení	12
3.1. Účastníci sporného řízení	13
3.2. Účastníci nesporného řízení	14
3.3. Procesní úkony účastníků.....	15
3.3.1. Dělení úkonů účastníků řízení	17
3.3.2. Lhůty.....	18
3.3.2.1. Soudcovská lhůta.....	18
3.3.2.2. Zákonná lhůta	19
3.4. Žaloba.....	19
3.4.1. Náležitosti žaloby a její obsah	20
3.4.2. Druhy petitů	21
3.4.3. Druhy žalob	22
3.4.4. Vady žalob	24
3.5. Zástupci účastníků řízení	24
3.5.1. Zastupování účastníka řízení na základě zákona	24
3.5.2. Zastupování účastníka řízení na základě plné moci	25
3.5.3. Zastupování účastníka řízení na základě rozhodnutí	27
4. Společenství účastníků	29
4.1. Samostatné společenství	29
4.2. Nerozlučné společenství	30
4.3. Hlavní a vedlejší intervence	33
4.3.1. Hlavní intervence.....	33
4.3.2. Vedlejší intervence	34

5. Změny na straně účastníků	37
5.1. Přistoupení dalšího účastníka řízení.....	37
5.2. Záměna účastníka řízení.....	39
5.3. Procesní nástupnictví	40
5.3.1. Univerzální sukcese	40
5.3.2. Singulární sukcese	41
6. Práva a povinnosti účastníků	45
6.1. Práva účastníků řízení	45
6.1.1. Právo na tlumočnicka	45
6.1.2. Právo na právní pomoc	47
6.1.3. Poučovací povinnost soudu	48
6.1.4. Právo na rychlý a spravedlivý proces	50
6.2. Povinnosti účastníků řízení	52
7. Závěr.....	56
Resumé	59
Seznam použité literatury	60

1. Úvod

Má diplomová práce s názvem „Účastníci sporného řízení“ je zaměřena nejen na pouhé vysvětlení pojmu účastníků sporného řízení, ale také se předkládaná diplomová práce zaměřuje na objasnění dalších institutů, které jsou úzce spjaty s civilním procesem.

Tato diplomová práce má tedy za cíl objasnit čtenáři problematiku týkající se účastníků sporného řízení a také vysvětlit s tím související pojmy. Toho bude v diplomové práci docíleno především procesem kompilace současné odborné literatury týkající se účastníků řízení a zároveň týkající se pojmů, které neodmyslitelně patří k účastníkům řízení. V práci je uplatňována převážně komparativní metoda, pomocí které jsou porovnávány různé názory odborné literatury na příslušnou úpravu konkrétního pojmu. K dosažení cíle této práce bude využita odborná literatura, do které spadají mimo jiné komentáře zákonů, učebnice či články publikované v odborných časopisech. Dále také bude použita judikatura soudů, například judikáty Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu. V diplomové práci pracuji i s konkrétními zákony, které zakotvují příslušnou právní úpravu. Některé použité zdroje jsou dostupné v elektronické podobě, jiné zdroje jsou v podobě listinné. V některých případech se v rámci dvou rozdílných zdrojů, které však pojednávají o stejném institutu či tématu, autoři rozcházejí, přičemž v rámci tohoto rozkolu vznikají zajímavé názory, které, ačkoliv jsou místy velmi odlišné, jsou vždy řádně podloženy pádnými argumenty. V nastalých neshodách v oblasti rozporného výkladu určitých pojmů se snažím taktéž přispět svými argumenty a zároveň objasnit, proč se přikláním na jednu či druhou stranu v rámci těchto odlišných názorů.

Diplomová práce je přehledně rozčleněna do následujících kapitol: Úvod, Subjekty civilního procesu, Účastníci řízení, Společenství účastníků řízení, Změny na straně účastníků řízení, Práva a povinnosti účastníků řízení, Závěr. Tyto kapitoly se pro přehlednost práce dále dělí na jednotlivé dílčí podkapitoly.

První kapitola je úvodem k mé diplomové práci. V úvodu je uveden název práce a také je vymezen cíl práce. Dále jsou přehledně uvedeny kapitoly diplomové práce, přičemž je zde také stručný popis každé z kapitol.

V druhé kapitole je práce zaměřena na obecné definování subjektů civilního procesu. Mezi subjekty civilního procesu jsou řazeny soudy a účastníci

řízení. V této kapitole je podrobněji rozebrána soustava soudů a následně je přehledně vymezena pravomoc a příslušnost soudů. Druhá část této kapitoly je zaměřena na zvláštní subjekty řízení, které se mohou v rámci civilního procesu objevit v soudním řízení a také na osoby zúčastněné na řízení. Do kategorie zvláštních subjektů řízení zařazujeme státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Mezi osoby zúčastněné na řízení odborná literatura zařazuje svědky, tlumočníky, znalce a mediátory.

Třetí kapitola je věnována účastníkům řízení. V této kapitole je vymezen pojem účastníků řízení. Dvě následné podkapitoly jsou věnovány účastníkům sporného řízení a účastníkům nesporného řízení. Tyto dva instituty se dělí podle zákonných definic, kdy první definice upravuje účastníky sporného řízení a je obsažena v Občanském soudním řádu, a další dvě definice patří účastníkům nesporného řízení a jsou upraveny v Zákoně o zvláštních řízeních soudních. Další část této kapitoly se pak věnuje procesním úkonům účastníků řízení, žalobě a zástupcům účastníků řízení.

Ve čtvrté kapitole se věnují společenství účastníků řízení. Společenství účastníků řízení můžeme různě rozdělovat, jako například na nucené a dobrovolné společenství, na aktivní a pasivní společenství nebo na samostatné a nerozlučné společenství. Právě těmto dvěma posledně zmíněným společenstvím účastníků řízení jsou věnovány i dvě samostatné podkapitoly v rámci kapitoly Společenství účastníků řízení. Třetí podkapitola se zaměřuje na hlavní a vedlejší intervenci. Obě tyto intervence jsou označovány jako zvláštní druh společenství účastníků řízení.

Pátou kapitolou jsou rozebrány změny na straně účastníků řízení. Mezi tyto změny na straně účastníků řízení řadíme instituty přistoupení dalšího účastníka řízení, záměnu účastníka řízení a procesní nástupnictví. Procesní nástupnictví se dělí na univerzální sukcesi a singulární sukcesi. Přistoupení dalšího účastníka, do již započatého řízení nebo záměna účastníka řízení slouží především k odstranění vady řízení, kterou je nedostatečně prokázaná věcná legitimace. Procesní nástupnictví je spojeno s případy, kdy dochází k přechodu nebo převodu práv z původního účastníka řízení na novou osobu.

V šesté kapitole se věnují podrobněji právům a povinnostem účastníků řízení. Oba tyto zmíněné pojmy mají vlastní podkapitoly, ve kterých se nachází jejich bližší vymezení. Mezi hlavní právo účastníka řízení můžeme zařadit právo na rovnost účastníků řízení před soudem. Hlavní povinností účastníka řízení je

pak důkazní břemeno a břemeno tvrzení. Nesplnění těchto břemen pak může mít za následek neúspěch v příslušném soudním řízení.

Sedmá kapitola je pak závěrem této diplomové práce. V závěru jsou shrnuty zjištěné poznatky, které jsou doplněny o můj komentář.

2. Subjekty civilního procesu

Civilní právo procesní upravuje především úkony a postupy soudů a účastníků, proto jako subjekty civilního procesu označujeme soudy a účastníky řízení. Tato část se věnuje pouze soudům, jakožto jednomu ze subjektů civilního procesu. Účastníkům řízení bude věnována další část této práce.

Druhá část této kapitoly je pak věnována zvláštním subjektům řízení a osobám zúčastněným na řízení.

2.1. Soudy

Výkonem soudní moci soudy naplňují svou podstatu, která vychází z článku 90 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Podstata činnosti soudů tedy spočívá především v poskytování ochrany právům osob. Soudy svou moc vykonávají jménem České republiky a nezávisle, jak stanovuje článek 81 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Soudy aplikují svou moc v rámci své pravomoci, což je vymezený okruh záležitostí, které mají právo a povinnost soudy řešit. Jelikož soudy rozhodují o právech a povinnostech, disponují tedy rozhodovací pravomocí, můžeme soud označit jako nadřazený ve vztahu k ostatním subjektům. Právo na soudní ochranu zaručuje také usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod v hlavě páté především však v článku 36 tohoto usnesení.¹

2.1.1. Soustava soudů

Soustavu soudů upravuje již ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky především v článku 91. Soustavu soudů tedy tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. Podrobnější úpravu soustavy soudů nalezneme v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. V příloze tohoto zákona nalezneme i konkrétní rozdělení a pojmenování soudů. Zvláštností je, že na úrovni krajského soudu se nachází Městský soud v Praze, který je příslušný pro celé území hlavního města Prahy. Pod tento soud pak spadají obvodní soudy, které jsou příslušné k určité městské části, přičemž celkový počet takových soudních obvodů v hlavním městě Praze je deset. Na

¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 73

úrovni okresních soudů je pak také Městský soud v Brně. V soustavě soudů jsou nejnižší postavené okresní soudy. Druhými v pořadí jsou krajské soudy. Na třetím stupni se nacházejí Vrchní soudy. Dle přílohy č. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích se na území České republiky nacházejí dva vrchní soudy. Prvním jmenovaným soudem je Vrchní soud v Praze, který sídlí, jak již z názvu vypovídá, v hlavním městě Praze. Do pravomoci Vrchního soudu v Praze spadají obvody krajských soudů v Praze, v Hradci Králové, v Ústí nad Labem, v Plzni a v Českých Budějovicích a také obvod Městského soudu v Praze. Druhým jmenovaným vrchní soudem je Vrchní soud v Olomouci. Do pravomoci tohoto soudu pak spadají obvody krajských soudů v Ostravě a v Brně. Posledním stupněm v rámci soudní soustavy jsou Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud. Oba tyto soudy sídlí v Brně a disponují celostátní působností. Mimo tuto soustavu se nachází Ústavní soud, který zajišťuje ochranu ústavnosti. Tento soud sídlí také v Brně.²

K řízení v prvním stupni jsou ve většině případů určeny okresní soudy. V případě výjimek, které jsou vymezeny v § 9 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, rozhodují v prvním stupni řízení krajské soudy. V řízení v druhém stupni jako odvolací soudy zpravidla vystupují krajské soudy. Pokud však dojde k situaci, kdy rozhodoval krajský soud v prvním stupni, je soudem druhého stupně vrchní soud. O mimořádných opravných prostředcích je příslušný rozhodovat Nejvyšší soud.³

Aby bylo soudní řízení rychlé a spravedlivé, je důležité, aby soudy v rámci své činnosti disponovaly různými pravomocemi. Zároveň je pro soudy, ale také pro případné účastníky řízení, velice důležité, aby měly soudy přesně vymezenou příslušnost. Jasně vymezené pravomoci a příslušnosti soudů zajišťují ústavní právo každého na svého zákonného soudece.

2.1.2. Pravomoc soudů

Pravomoc soudů vymezuje § 7 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Dříve z tohoto ustanovení jasně vyplývalo, že se v občanském soudním řízení soud zabýval především spory, které vznikly ze vztahů v oblasti rodinného, pracovního, družstevního, obchodního a občanského práva. Tento výčet

² příloha č. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

³ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 75

konkrétních vztahů se však jevil jako nešťastný, protože soudy by měly jednat v obecné pravomoci, jelikož se jedná o orgány poskytující ochranu právům osob.⁴ To však změnila novelizace Občanského soudního řádu, která úzký výčet vztahů nahradila v prvním odstavci pojmem soukromého práva. Současně také třetí odstavec připouští, aby soudy v občanském soudním řízení rozhodovaly i v jiných věcech, pokud je k rozhodování určí příslušný zákon.

2.1.3. Příslušnost soudů

Příslušnost soudů můžeme rozdělit na příslušnost místní, věcnou a funkční. Pomocí příslušností se určuje, jaký konkrétní soud je oprávněn jednat a rozhodnout v konkrétní věci.

2.1.3.1. Věcná příslušnost soudu

Věcná příslušnost stanovuje soud, který je příslušný k projednávání a rozhodování v prvním stupni. Jak již bylo zmíněno výše, soustavu soudů tvoří okresní soudy, které jsou nejnižší postavené, krajské soudy, vrchní soudy v Praze a Olomouci a na vrcholu se nachází Nejvyšší soud v Brně. V § 9 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád je jasně stanoveno, že věcně příslušnými soudy k řízení v prvním stupni jsou soudy okresní, pokud zákon neurčí jiný soud jako věcně příslušný. Tyto výjimky stanoví taktéž Občanský soudní řád v § 9, avšak v druhém a třetím odstavci. V druhém odstavci jsou určeny konkrétní případy, kdy je věcně příslušný k rozhodování a projednávání krajský soud. Jedná se například o spory, které souvisejí s duševním vlastnictvím, ochranou pověsti právnické osoby, případně které se vedou ohledně cizího státu, diplomatů nebo nekalé soutěže. Následně ve třetím odstavci je zakotveno, že Nejvyšší soud je věcně příslušný pouze pokud ho k rozhodování v prvním stupni zmocní zvláštní právní předpis. Jako příklad lze uvést § 51 odst. 2 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Toto ustanovení uvádí, že Nejvyšší soud je příslušný k projednávání cizích rozhodnutí, kterými byly upraveny poměry ve věcech z oblasti manželství. Konkrétním příkladem těchto výše zmíněných rozhodnutí je rozhodnutí o neplatnosti manželství či o rozvodu manželství. Věcná příslušnost musí být zkoumána v rámci celého řízení, jelikož se jedná o procesní

⁴ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 23

podmínku.⁵

2.1.3.2. Funkční příslušnost soudu

Funkční příslušnost soudů upravují § 10 a § 10a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Tato ustanovení určují, jaké konkrétní soudy v rámci soudní soustavy jsou oprávněny rozhodovat v řízení v rámci odvolacích prostředků. Obecně lze říci, že pokud v prvním stupni rozhoduje okresní soud, je v rámci odvolání příslušný krajský soud, v rámci jehož obvodu se nachází příslušný okresní soud. Pokud však rozhodoval o dané věci v první stupni soud krajský, je příslušným odvolacím soudem buď Vrchní soud v Praze, nebo Vrchní soud v Olomouci v závislosti na obvodu, do kterého spadá krajský soud v prvním stupni.

2.1.3.3. Místní příslušnost soudu

Místní příslušnost je upravena od § 84 do § 89a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Pokud nestanoví zákon něco jiného, můžeme říci, že místně příslušný soud se obecně určuje podle účastníka řízení, proti kterému se má řízení zahájit. Místní příslušnost můžeme dále dělit na obecnou místní příslušnost a zvláštní místní příslušnost. Dále lze rozdělit místní příslušnost na výlučnou místní příslušnost a alternativní místní příslušnost. Obecná místní příslušnost se určuje podle bydliště účastníka řízení, místa, kde žije, kde má majetek nebo kde měl poslední známé bydliště. U podnikatele se obecná místní příslušnost určuje podle toho, kde má zapsané sídlo firmy nebo společnosti. Pokud sídlo podnikatel nemá, místní příslušnost je určena podle bydliště podnikatele. V případě právnické osoby nebo insolvenčního správce je obecná místní příslušnost dána sídlem právnické osoby či sídlem insolvenčního správce. Obecná místní příslušnost u státu je dána sídlem konkrétní organizační složky státu. U obcí a vyšších územně samosprávných celků je pak obecná místní příslušnost stanovena obvodem, v kterém se obec rozkládá nebo v kterém se nachází sídlo orgánů vyšších územně samosprávných celků. Obecným místně příslušným soudem je ve výše zmíněných případech soud okresní.⁶ V případě, kdy je možné použít alternativní místní příslušnost, záleží výběr příslušného soudu pouze na vůli žalující strany. Výlučná místní příslušnost pak stojí nad obecnou místní příslušností i alternativní místní

⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 26

⁶ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 346- 352

příslušností, protože když zákon stanoví, že se má použít výlučná místní příslušnost, nelze využít ani obecnou místní příslušnost, ani alternativní místní příslušnost.⁷

2.2. Zvláštní subjekty řízení

Mimo základní subjekty řízení, jimiž jsou účastníci řízení a soudy, vystupují v určitých situacích i jiné subjekty řízení. Za tyto jiné subjekty řízení, které jsou označovány jako zvláštní subjekty řízení, jsou považovány dvě organizační složky státu, a to Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových a jednotlivé místně příslušné orgány státního zastupitelství.⁸

2.2.1. Státní zastupitelství

Státní zastupitelství má za úkol obhajovat a chránit veřejný zájem před soudy. Dalším úkolem státního zastupitelství je zastupování státu. Státní zastupitelství je zmocněno dle § 5 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství k podávání žalob v občanském soudní řízení a také má možnost vstoupit do již započatého soudního řízení, pokud tak povoluje zákon. Občanský soudní řád poté ve svém § 35 přesně stanovuje a současně upravuje jednotlivé a konkrétní případy, kdy mohou příslušné orgány státního zastupitelství podat žalobu nebo kdy mohou vstoupit do již započatého řízení. Řízení, do kterých státní zastupitelství může vstoupit, jsou například řízení o určení data smrti, o určení data narození, o svéprávnosti nebo řízení v oblasti veřejného rejstříku.⁹

Státní zastupitelství má obdobné možnosti v případě činění procesních úkonů jako běžný účastník řízení. Státní zastupitelství by mělo být aktivní, avšak zároveň by mělo být objektivní. Nemělo by tedy docházet k situacím, kdy by státní zastupitelství protěžovalo či zvýhodňovalo toho, kdo má prospěch z podané žaloby.¹⁰

⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 379-382

⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 123

⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 123

¹⁰ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0. s. 246

2.2.2. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových sídlí v Praze a vznikl na základě zákona č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Tento úřad se dále dělí na územní stanoviště, která mají sídla v místech, kde sídlí příslušné krajské soudy. Za kontrolu fungování Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových odpovídá Ministerstvo financí České republiky. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových může zaměstnat osobu, která musí být plně svéprávným občanem České republiky, a která je současně bezúhonná. Další podmínkou je vysokoškolské právnické vzdělání a zároveň absolvování praxe v oboru, jejíž lhůta je minimálně tříletá.¹¹

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových je oprávněn v řízení před soudy či rozhodci zastupovat stát ve sporech, v kterých se jedná o majetkových věcech. Dále je také Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových oprávněn k podání návrhu na zahájení nového soudního řízení vlastním jménem, nebo také může vstoupit do již započatého soudního řízení vlastním jménem. V zásadě se dá říci, že Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových disponuje pravomocí činit veškeré úkony, které mají ze zákona právo provádět i jiní další účastníci řízení.¹²

2.3. Osoby zúčastněné na řízení

Ačkoli se osoby zúčastněné na řízení nepovažují přímo za subjekty řízení, odborná literatura je často začleňuje v rámci přehlednějšího výkladu k subjektům řízení. Mezi konkrétní osoby zúčastněné na řízení se zařazují svědci, znalci, tlumočníci a mediátoři. Osoby zúčastněné na řízení nedisponují oprávněním, které by jim umožňovalo činit procesní úkony svým jménem, avšak právní předpisy upravují jejich postavení v daném soudním řízení. Osoby zúčastněné na řízení taktéž v příslušném soudním řízení nesledují v průběhu jednání před soudem svůj vlastní prospěch.¹³

¹¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 167

¹² ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 121

¹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 89

2.3.1. Svědci, tlumočníci, znalci a mediátoři

Jakákoliv fyzická osoba se během řízení může stát svědkem. Jako svědka označujeme toho, kdo je schopný potvrdit, že se tvrzená skutečnost stala. Svědek tyto určité okolnosti mohl vnímat svými smysly, nejčastěji zrakem a sluchem. V případě, že soud vyzve svědka, aby se dostavil k soudu, musí o těchto všech okolnostech, které vnímal, vypovědět. Z výše uvedeného tedy vyplývá všeobecná povinnost svědčit před soudem. Pokud by se však svědek odmítal dostavit k soudu a tím splnit svou povinnost svědčit před soudem, může mu příslušný soud udělit pořádkovou pokutu nebo ho může nechat předvést.¹⁴

Pomocí tlumočnicků se naplňuje zásada rovnosti účastníků řízení před soudem, jelikož tlumočníci pomáhají osobám, které neovládají český jazyk, v řízení před soudem. Tlumočnickem je účastníkovi řízení určen soudem. Soud, který má za úkol vybrat tlumočnicka účastníkovi řízení, určí konkrétního tlumočnicka ze seznamu tlumočnicků, který spravuje příslušný krajský soud. Méně často se může stát, že soud určí jako tlumočnicka osobu, která není evidována v seznamech tlumočnicků. Podmínkou pro to, aby mohla být osoba jmenována tlumočnickem, je česká státní příslušnost, popřípadě se může jednat o osobu, která má občanství jiného státu Evropské unie nebo má občanství jiného státu mimo Evropskou unii. Pokud však občan jiného státu mimo Evropskou unii chce být jmenován tlumočnickem, musí mít vystavené povolení k trvalému pobytu. V případě občana státu Evropské unie postačí i potvrzení o přechodném pobytu. Zájemce o jmenování tlumočnickem musí být také bezúhonný, plně svéprávný a samozřejmostí je znalost příslušného cizího jazyka. Tlumočnickem může požadovat tlumočné, což je odměna za tlumočnickovu činnost a současně také náhrada hotových výdajů spojených s činností tlumočnicka.¹⁵

Znalec má za úkol využívat své vědomosti a znalosti ke zhodnocení soudem stanovených skutečností. Jako znalce můžeme chápat osoby evidované v seznamech znalců, které spravují konkrétní krajské soudy, nebo také znalecké ústavy evidované v seznamu znaleckých ústavů, jejichž správu činí Ministerstvo spravedlnosti České republiky. V ojedinělých situacích může soud určit jako znalce i osobu nezapsanou v seznamech. Znalci náleží za jeho znalecký posudek odměna a zároveň mu také přísluší náhrada hotových výdajů, které měl znalec s

¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 125

¹⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 167

příslušným znaleckým posudkem. Toto vše se pak označuje jako znalečné. Znalcem se může stát bezúhonný a plně svéprávný občan České republiky, který prokáže dostatečnou zručnost a vědomost v příslušném oboru. Znalcem může být taktéž osoba, která má občanství státu Evropské unie, a současně disponuje povolením k trvalému pobytu nebo potvrzením o přechodném pobytu. Občan státu mimo Evropskou unii pak musí mít vždy povolení k trvalému pobytu.¹⁶

Ministerstvo spravedlnosti České republiky vede seznam, ve kterém jsou evidováni mediátoři. Mediátorem může být bezúhonná, plně svéprávná osoba, která úspěšně dosáhla titulu magistra na vysoké škole v České republice. Zároveň musí zájemce zdárně zvládnout mediátorskou zkoušku. Úkolem mediátora je vyřešit spor mimosoudní cestou. Účastníci řízení se mohou sami mezi sebou domluvit, koho si určí za mediátora. Pokud však nedojde ke vzájemné shodě všech účastníků řízení na konkrétním mediátorovi, určí mediátora podle seznamu mediátorů v daném případě soud.¹⁷

¹⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 125

¹⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 167-168

3. Účastníci řízení

V článku 36 odst. 1 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod je uvedeno právo každého se domáhat svého práva u nestranného a nezávislého soudu stanoveným způsobem. Následně je ještě ve čtvrtém odstavci tohoto ustanovení zmíněno, že podrobnosti a další podmínky stanoví zákon. Způsobilost být účastníkem řízení je tedy upravena v zákoně č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Konkrétně je tato způsobilost upravena v § 19 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Účastníkem řízení je tedy ten, kdo disponuje právní osobností a dále taktéž ten, kterému zákon právní osobnost přiznává. Definici právní osobnosti v Občanském soudním řádu nenajdeme. Vystává tedy nutnost tuto definici hledat v zákoně č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. Právní osobnost je zde definována v paragrafu 15 jako způsobilost mít práva a povinnosti v mezích právního řádu. Způsobilost být účastníkem řízení je procesní podmínkou. V případě, že tato podmínka není naplněna již na začátku řízení a nepodaří se tuto podmínku zhojit, dochází k zastavení řízení dle § 104 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Toto tvrzení potvrzuje také judikatura Nejvyššího soudu. Ten ve svém usnesení ze dne 5. února 2004, sp. zn. 33 Odo 1002/2003 došel k závěru, že nenaplnění podmínky řízení, kterou je způsobilost být účastníkem řízení, má za následek vznik vady řízení, kterou nelze odstranit a která vede k zastavení řízení. Pokud však dojde ke ztrátě způsobilosti během řízení, jedná se o překážku postupu řízení a soud bude postupovat dle § 107 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Bude tedy třeba posoudit, zda v započatém řízení i přes zmíněnou překážku lze postupovat nebo nelze postupovat. Pokud soud dojde k závěru, že pokračování není možné, řízení přeruší a rozhodne usnesením o tom, s kým bude jednáno v pokračování tohoto řízení. Jednání s osobou, která není způsobilá být účastníkem řízení, je vadné a může být důvodem k odvolání dle § 205 odst. 2 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád nebo důvodem k podání žaloby pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.¹⁸

Mezi nejzákladnější zásady civilního procesu patří zásada rovnosti. Tato zásada je obsažena nejen v ustanovení Občanského soudního řádu, ale tato zásada je také zakotvena v článku 96 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a

¹⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 66

také v článku 37 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Již bylo zmíněno, že zásada rovnosti je upravena také Občanským soudním řádem. Tento zákon se zásadě rovnosti věnuje v § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Jak judikoval Ústavní soud ve svém nálezu, zásada rovnosti účastníků se odráží v dalších ustanovení občanského soudního řádu. Jako příklady uvádí Ústavní soud § 24, § 44, § 115, § 123 a § 158 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.¹⁹ Osobně bych ještě doplnil další paragrafy a to konkrétně § 14 a § 15 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, které se týkají podjatosti soudce. Podjatost soudce by totiž zcela zjevně mohla ovlivnit rovnost účastníků řízení a také by tím byla ohrožena nestrannost soudce. Dalšími dvěma paragrafy, které bych chtěl doplnit jako velice důležité, jsou § 29 a § 30 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, které se týkají dvou velice podstatných institutů, a to opatrovníka a zástupce účastníka řízení. Tyto dva instituty jsou důležité především pro to, že pomocí nich se účastník řízení může co nejlépe domáhat svých práv. Předposledním paragrafem, který stojí za připomenutí je § 123 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Tento paragraf přiznává právo účastníka řízení vyjádřit se ke všem důkazům. Jako poslední paragraf uvádím § 201 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád týkající se opravného prostředku. Účastníkovi řízení je umožněno podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Možnost podání odvolání zaručuje přezkoumání rozhodnutí a případnou nápravu napadeného vadného rozhodnutí.

3.1. Účastníci sporného řízení

Účastníky sporného řízení označujeme jako žalovaného a žalobce, jak uvádí zákonná definice v § 90 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Z podstaty sporného řízení vyplývá, že strany mezi sebou vedou spor a tím pádem můžeme říci, že jsou vzájemnými odpůrci. Žalobce ovládá řízení před soudem zásadou dispoziční, a proto má právo a zároveň povinnost v žalobě dostatečně jasně označit osobu či osoby, které mají být účastníky řízení. Žalobce je tedy ten, který žalobu podává. Podáním žaloby se žalobce stává žalující stranou. Na straně žalované je pak osoba, kterou žalobce žalobou označí jako osobu žalovanou. Je tedy zcela v pravomoci strany žalující, koho ve svém sporu označí jako stranu žalovanou. Tímto svým podáním žalobce zakládá věcnou legitimaci k

¹⁹ nález Ústavního soudu ze dne 25. května 1994, sp.zn. II. ÚS 74/93

projednávané věci, avšak případný nedostatek věcné legitimace je vada řízení, která může mít za následek až zamítnutí podané žaloby.²⁰

Ústavní soud dospěl ve svém nálezu k závěru, že v případě, kdy soud vede řízení s žalobcem, o kterém se domnívá, že není způsobilý být účastníkem řízení, by měly soudy provést přiměřená opatření k odstranění této vady.²¹ Z toho Petra Polišenská usuzuje, že by soudy měly být ochotnější k účastníkům řízení a současně zastává názor, že by měly příslušné soudy více dbát na soudní ochranu práv účastníků řízení, než aby se přemrštěně držely možnosti, která jim dává právo k případnému zastavení řízení.²²

Dle mého názoru by bylo vhodnější, kdyby se účastníci řízení nazývali stranami. S touto změnou v terminologii počítá i zákonodárce v připravovaném novém zákoně, který by se měl nazývat Civilní řád soudní. Z věcného záměru tohoto zákona vyplývá, že by měli být účastníci sporného řízení v novém zákoně označováni jako strany sporu, jelikož je toto označení ve sporném řízení přesnější a výstižnější než účastníci řízení.²³

3.2. Účastníci nesporného řízení

Definice účastníků nesporného řízení jsou dnes obsažena v § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. V minulosti však byli účastníci nesporného řízení definováni v § 94 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. S přijetím zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních se však definice účastníků nesporného řízení přesunuly do § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních a § 94 v zákoně č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád byl zrušen. Účastníci nesporného řízení totiž nemají pouze jednu definici, jako tomu je v případě účastníků sporného řízení, ale disponují dvěma definicemi. V prvním odstavci jsou jako účastníci nesporného řízení označováni navrhovatel a také osoba, jejíž povinnosti či práva budou předmětem jednání v rámci nesporného řízení. Dle druhého odstavce je účastníkem nesporného řízení navrhovatel a dále osoba, která je zákonem určena jako účastník řízení.

²⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 145

²¹ nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2014, sp. zn. II. ÚS 475/13

²² POLIŠENSKÁ, P. a kol. *Musíš znát... Občanské právo procesní*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-096-8. s. 239

²³ Věcný záměr Civilního řádu soudního (k 1. březnu 2019) [online]. [cit 20.3. 2019]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

3.3. Procesní úkony účastníků

Procesní úkony účastníků řízení jsou institutem, který slouží k ovlivňování řízení a díky nim mohou účastníci řízení plnit své povinnosti a také využívat svá práva. Mimo to jsou tyto úkony také vyjádřením vůle účastníků řízení vůči soudu. Procesní úkony mohou být účastníkem řízení prováděny ústně, nebo také v písemné formě. Toto však platí pouze v případě, kdy zákon nestanoví určitou formu, nebo není určitá forma požadována soudem. Obecně však můžeme říci, že procesní úkony účastníků řízení mohou být provedeny jakoukoli formou, pokud zákon nestanovuje, aby určitý úkon měl požadovanou formu. V každém případě procesní úkony účastníků řízení musí zásadně směřovat vůči soudu.²⁴

Procesní úkony jsou nejčastěji v písemné formě. Písemnou formu pak můžeme rozlišovat podle její podoby. První variantou je elektronická podoba a druhou podobou je podoba listinná. Rozdíl mezi těmito dvěma podobami spočívá mimo jiné v počtu stejnopisů. V případě, že procesní úkon je učiněn v podobě elektronické, není potřeba dodávat další stejnopisy. Na druhou stranu v momentě, kdy je procesní úkon učiněn ve formě listinné, má účastník řízení povinnost dodat soudu tolik stejnopisů, aby jedním stejnopisem mohl disponovat soud a poté aby každý z dalších účastníků řízení obdržel jeden stejnopis. Stejnopis, kterým disponuje soud, je založen soudem do soudního spisu.²⁵

Procesní úkony za právnické osoby činí osoby oprávněné za danou právnickou osobu jednat. V případě listinné formy oprávněná osoba potvrzuje učiněný procesní úkon svým podpisem. Trochu problematičtější je podoba elektronická, kdy právnická osoba činí procesní úkon pomocí datové schránky. Podle sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Pls. 1/2015 je procesní úkon, který byl učiněn v listinné podobě oprávněnou osobou, která tento úkon stvrdila svým podpisem, roven ve svém postavení s procesním úkonem učiněným právnickou osobou pomocí datové schránky. Tímto stanoviskem, které dává na stejnou úroveň datovou schránku a podpis oprávněné osoby, vznikl poměrně rozsáhlý problém, jelikož zde není nijak řešen případ, kdy pomocí datové schránky učiní úkon neoprávněná osoba.²⁶ Nejvyšší soud však ve svém usnesení ze dne 23. ledna 2018, č.j. 27 Cdo 4927/2017-475 došel k závěru, že je podstatné,

²⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 178

²⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 184

²⁶ sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 5. ledna 2017, sp. zn. Pls 1/2015

aby procesní úkon, který učinila právnická osoba pomocí datové schránky, učinila za právnickou osobu osoba oprávněná za příslušnou právnickou osobu jednat.²⁷ Nejvyšší soud také ve výše zmíněném usnesení poznamenal, že předešlé sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu je nepřiléhavé. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, č. j. 27 Cdo 4927/2017-475 tedy vyplývá, že procesní úkon, učiněný pomocí datové schránky příslušné právnické osoby, avšak neoprávněnou osobou, je naprosto neúčinný.²⁸

Zastávám názor, že pokud právnická osoba jasně prokáže, že procesní úkon učiněný pomocí datové schránky učinila osoba zjevně neoprávněná, nemůže to být právnické osobě přisuzováno k tíži. Ztotožňuji se tedy zcela s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, č. j. 27 Cdo 4927/2017-475 a předešlé sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu, sp. zn. Plsn 1/2015 považuji za nešťastné a nemohu s ním souhlasit. Použití datové schránky bych přirovnal k zfalšování a zneužití podpisu, a proto si myslím, že by takto učiněný úkon neměl být v žádném případě účinný.

U procesních úkonů účastníků řízení není ani tak důležité, jak je daný úkon označen, ale podstatný je obsah tohoto úkonu. Každý učiněný úkon je příslušným soudem posuzován podle toho, jakým způsobem působí na okolí. Povinností soudu tedy není přezkoumávat, zda vůle účastníka řízení, který učinil daný úkon je ve shodě s tím, jak tento úkon dále vyznívá. Pokud by však došlo k případnému nesouladu, mezi plánovaným důsledkem a faktickým důsledkem, nedochází k odstranění či k zahrazení účinků, které vznikly v rámci faktického důsledku učiněného úkonu.²⁹

S případnými problémy ohledně ověření, zda se jedná o oprávněnou osobu, by měl pomoci zaručený uznávaný elektronický podpis, který byl dříve upraven v zákoně č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu. Nyní uznávaný elektronický podpis upravuje zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce. Pokud je elektronické podání doplněno o uznávaný podpis, může soud považovat příslušné elektronické podání za podání, které učinila oprávněná osoba. Pokud se však rozhodne soud přijmout i

²⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 27 Cdo 4927/2017

²⁸ SEDLÁŘOVÁ, M. *Musí soud přihlídnout k tomu, zda úkon učiněný prostřednictvím datové schránky učinila osoba oprávněná jednat za právnickou osobu?* [online]. epravo.cz, 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/musi-soud-prihlednout-k-tomu-zda-ukon-ucineny-prostrednictvim-datove-schranky-ucinila-osoba-opravnenajednat-za-pravnickou-osobu-107511.html>

²⁹ VAŠKO, J. *Projev vůle účastníků řízení* [online]. epravo.cz, 2004, [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/projev-vule-ucastniku-rizeni-28903.html>

elektronické podání, které není doplněno o uznávaný podpis, může dojít k výše popsaným sporům o to, zda tento elektronický úkon učinila osoba oprávněná k úkonům, nebo zda ho učinila osoba neoprávněná.³⁰

3.3.1. Dělení úkonů účastníků řízení

V rámci dělení úkonů účastníků řízení se setkáváme s několika různými kritérii. Podle daných kritérií dělíme procesní úkony na vadné či řádné, účinné či neúčinné, přípustné či nepřípustné, zda jsou učiněny ve věci samé či nikoliv, zda jsou učiněny v přímém styku se soudem či nikoliv, nebo zda jsou učiněny výslovně účastníkem či jeho nečinností.

Jako vadné podání označujeme to podání, které je v momentě podání účastníkem řízení nesrozumitelné, neurčité nebo pokud nespĺňuje dané podání všechny náležitosti, které pro takové podání přisuzuje zákon. V momentě, kdy soud má za to, že podání je vadné, určí účastníkovi lhůtu na zjednání nápravy a k odstranění příslušných vad podání. Neodstranění vad má za následek odmítnutí daného podání soudem. Základní podmínky pro bezvadnost podání upravuje § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Tento paragraf jako základní podmínky pro bezvadnost příslušného podání stanoví, že musí být z učiněného podání zcela zřetelné, čeho se účastník řízení domáhá, tedy co sleduje, a zároveň musí být jasné, k jakému soudu podání směřuje, kdo toto podání činí a také v jaké věci dané podání činí. Důležitou součástí je také datum podání a podpis účastníka.³¹

Nepřípustné úkony účastníků řízení jsou upraveny v § 41a odst. 2 a 3 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Mezi nepřípustné úkony tedy řadíme ty úkony, které nejsou v rámci řízení příslušné, a dále také ty úkony, které jsou vázány na doložení času nebo také na splnění určité podmínky. K nepřípustným úkonům soud dle tohoto ustanovení nepřihlíží. Mezi nepřípustné úkony také patří ty úkony, které jsou výslovně vyloučeny zákonem. Mezi tyto úkony patří například podání opravného prostředku v případě, kdy je toto podání vyloučeno, nebo návrh změny účastníků řízení v již započatém odvolacím řízení.³²

Procesněprávní následky nastávají pouze v případě, že jsou učiněny

³⁰ ŠTĚDRŮŇ, B. *Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice)*, Praha: Linde Praha, a. s., 2008 ISBN 978-80-7201-714-0. s. 69

³¹ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 80

³² SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 80

účinnými procesními úkony. Účinnými procesními úkony tedy účastníci řízení vykonávají svá práva a povinnosti v průběhu řízení. S neúčinnými procesními úkony se však vznik procesněprávních následků nijak nespojuje. Neúčinné procesní úkony, kterými měl v úmyslu účastník řízení uskutečnit výkon svých práv a povinností, tím pádem nemají žádný efekt a také nijak nedopadají na příslušné řízení.³³

3.3.2. Lhůty

Procesní úkony účastníků řízení mohou být někdy podmíněny procesní lhůtou, ve které musí být příslušné procesní úkony učiněny. Tyto lhůty jsou upraveny od § 55 až do § 58 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Procesní lhůty můžeme rozlišovat na lhůty soudcovské a na lhůty zákonné. Nedodržení stanovené lhůty má většinou za následek ztrátu úkonu.³⁴

Procesní lhůty se mohou dále dělit podle toho, na jak dlouhý časový interval jsou určeny. Lhůty jsou tedy stanoveny podle hodin, dnů, týdnů, měsíců či případně podle let.

Níže zmíněné procesní lhůty přispívají k rychlosti a hospodárnosti soudního řízení. Myslím si, že současná právní úprava procesních lhůt je dostatečná, a tudíž nepovažuji za nutné, aby byly přidávány další procesní lhůty, protože by případné přidání dalších lhůt mohlo být kontraproduktivní. Procesní lhůty totiž mohou plnit svůj účel, kterým je podle mého názoru rychlost a hospodárnost řízení, pouze v případě, že počet příslušných procesních lhůt bude pouze v nezbytném množství. Příliš velké množství daných procesních lhůt může mít totiž za následek přílišné lpění na dodržování těchto lhůt, což by mohlo vést případně ke zbytečným neplatnostem úkonů pro nedodržení stanovených procesních lhůt.

3.3.2.1. Soudcovská lhůta

Soudcovskou lhůtu stanovuje předseda senátu, který také vymezí délku trvání dané soudcovské lhůty. Délku trvání může dále předseda senátu na žádost účastníka řízení prodloužit, avšak předseda senátu nemusí žádosti účastníka řízení vyhovět a tím pádem předseda senátu nemusí nutně příslušnou lhůtu prodloužit.

³³ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 81

³⁴ PLECITÝ, V., VRABEC, J. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1998, ISBN 80-85963-46-9. s. 53

Délka trvání lhůty se odvíjí od charakteru příslušného úkonu, ale záleží pouze na názoru předsedy senátu, jaká délka lhůty je v daný moment vhodná.³⁵

Soudcovskou lhůtou se ve své rozhodovací činnosti zabýval taktéž Nejvyšší soud. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soudcovská lhůta soud nijak neomezuje ani nesvazuje, a zároveň může soud danou soudcovskou lhůtu prodloužit, a to i v případě, že příslušná soudcovská lhůta již uplynula.³⁶ Obecně platí, že pokud účastník řízení promešká zákonnou lhůtu, může mu zmeškání zákonné lhůty soud prominout podle § 58 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Toto však neplatí v případě soudcovských lhůt, jelikož v jednom z dalších ze svým rozhodnutí Nejvyšší soud uvádí, že soudcovskou lhůtu nemůže příslušný soud prominout na základě § 58 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.³⁷

Protože je tedy dána možnost soudcovské lhůty dále prodlužovat, a to i tehdy, když soudcovská lhůta již vypršela, je zcela logický závěr Nejvyššího soudu o nemožnosti prominutí soudcovské lhůty, jelikož by případné prominutí soudcovské lhůty postrádalo na významu a logice.

3.3.2.2. Zákonná lhůta

Zákonná lhůta je vždy uvedena v ustanovení příslušného zákona. Typickou zákonnou lhůtou je lhůta k podání řádných nebo mimořádných opravných prostředků. Zákonná lhůta je dána pevně zákonem a ani předseda senátu nemá pravomoc k jejímu prodloužení. Na rozdíl od soudcovské lhůty může být zákonná lhůta soudem prominuta, avšak pouze za předpokladu, že došlo ke splnění podmínek, které jsou uvedeny v § 58 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Zároveň také musí prominutí příslušné zákonné lhůty umožňovat daný zákon.³⁸

3.4. Žaloba

Samostatnou podkapitolu si zaslouží žaloba. Žaloba je totiž klíčovým procesním úkonem, jelikož se žalobou zahajuje celé sporné řízení. Žaloba má taktéž důležité procesní i hmotněprávní důsledky, mezi které patří v případě

³⁵ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 227-228

³⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2012, sp. zn. 26 Cdo 4517/2011

³⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2010, sp. zn. 23 Cdo 2954/2009

³⁸ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 226-227

procesních následků překážka litispendence či věci pravomocně rozhodnuté a z oblasti hmotněprávní to je pak například stavění příslušných lhůt. Je naprosto nezpochybnitelnou pravdou, že bez žalobce není soudce. A bez soudce nemůže být vyřešen žádný soudní spor.

Žaloba je tedy nejzásadnějším procesním úkonem, kterým účastník řízení na straně žalující disponuje. Žalující strana pomocí žaloby přesně označí všechny účastníky řízení a zároveň také jednoznačně stanoví předmět řízení. V rámci podané žaloby pak vzniknou nové procesní vztahy mezi všemi subjekty řízení. Tento nový procesní vztah je třístranný. Vznikne tedy vztah mezi žalující stranou a žalovanou stranou, také mezi žalující stranou a soudem a v neposlední řadě pak mezi soudem a stranou žalovanou. Žalobou se žalující strana domáhá soudní ochrany jím tvrzeného práva.³⁹

Ačkoliv by vymezení žaloby mohlo být daleko obsáhlejší, je potřeba si pro přehlednost a pochopení tohoto procesního úkonu alespoň okrajově představit její náležitosti a obsah, druhy petitů, druhy žalob a vady žaloby.

3.4.1. Náležitosti žaloby a její obsah

Žaloba je svým způsobem jedinečný procesní úkon, jelikož se pomocí žaloby zahajuje celé sporné řízení. Z toho důvodu musí splňovat veškeré obecné podmínky jako jakékoliv jiné podání. Zároveň však musí žaloba splňovat i speciální náležitosti návrhu na zahájení řízení dle § 79 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

V žalobě tedy musí být jasně a přesně vymezeno, jakému soudu je žaloba předkládána, kdo má být účastníkem příslušného řízení a co má být projednávanou věcí. Dále musí žalující strana popsat rozhodné skutečnosti, stanovit důkazy, které požaduje žalující strana provést a také musí být z žaloby patrné, čeho chce danou žalobou dosáhnout. Nesmí také chybět nezbytná formalita, jakou je podpis žalobce a datum vyhotovení žaloby. Odborná literatura také rozlišuje pojem žalobní důvod a pojem žalobní nárok. Žalobním důvodem se rozumí určení příslušné skutečnosti, podle které žalující strana tvrdí, že jí přísluší tvrzené právo. Institut žalobního nároku v sobě zahrnuje, nejen čeho chce žalující strana žalobou dosáhnout, ale také nám určuje, jak si žalující strana přeje, aby

³⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 191

soud v příslušném soudním sporu nakonec rozhodl.⁴⁰

Pro žalobu je velice podstatné, aby přesně a jasně vymezovala příslušné účastníky řízení a předmět sporu, jelikož od toho se bude celý spor odvíjet. Jednoznačné a správné vymezení účastníků řízení je důležité z toho důvodu, aby se zabránilo případné záměně účastníků řízení. Proto musí být v žalobě u účastníka řízení uvedené také jeho jméno a příjmení, pokud se jedná o fyzickou osobu. V situaci, kdy má být účastníkem řízení právnická osoba, je zapotřebí uvést, jaké je jméno této právnické osoby a kde tato právnická osoba sídlí. Dále je také pro bezchybnou a rychlou identifikaci účastníka řízení podstatné, aby žalující strana uvedla u fyzické osoby její bydliště a pokud možno i rodné číslo, aby nedošlo k záměně účastníků řízení v případě, že by na stejné adrese bydlely dvě osoby se stejným jménem. Pokud má být účastníkem řízení stát, je třeba uvést, o jaký konkrétní stát se jedná. Zároveň je podstatné v žalobě určit příslušnou organizační složku státu, která má stát před soudem zastupovat.⁴¹

Občas je však pro žalující stranu přes komplikovanost státního aparátu velice obtížné přesně určit, která organizační složka státu je příslušná k zastupování státu před soudem v dané věci. Špatné označení příslušné organizační složky státu není vadou, která by ohrožovala projednání žaloby před soudem. Soud v případě nesprávného označení organizační složky státu vyhledá správnou organizační složku státu z jiných předpisů. S již správnou organizační složkou státu, kterou si soud vyhledal, pak nadále soud jedná v příslušném soudním řízení.⁴²

3.4.2. Druhy petitů

Základní dělení druhů žalobních petitů rozděluje žalobní petitely na jednoduchý žalobní petit, kterým se žalující strana domáhá jen jednoho žalobního nároku, a na složený žalobní petit, kterým se žalující strana domáhá více žalobních nároků. Složený žalobní petit se pak dále rozděluje na eventuální petit, alternativní petit a zvláštní druh petitu, který se označuje jako alternativa

⁴⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 142

⁴¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 143

⁴² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 342

facultas.⁴³

3.4.3. Druhy žalob

Výčet druhů žalob byl obsažen v § 80 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Tento výčet druhů žalob však byl pouze demonstrativní, proto mohly být podány i jiné druhy žalob. V tomto demonstrativním výčtu tedy byly uvedeny žaloby na určení, žaloby na plnění a žaloby o osobním stavu.⁴⁴ V současnosti však tento paragraf upravuje pouze určovací žalobu. Statusové žaloby se nyní nachází v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Statusové žaloby zasahují do statusu osob, ať již fyzických, nebo právnických a konstitutivním rozhodnutím soudu dochází ke změně, případně ke vzniku nebo naopak k zániku práv nebo povinností.⁴⁵

Žalobou na plnění se žalující strana domáhá, aby strana žalovaná něco splnila či strpěla. Soud svým rozhodnutím potvrzuje pouze to, že žalovaná strana tvrzenou povinnost měla již před zahájením příslušného soudního řízení a měla tedy tuto svou povinnost, která jí vyplývala z hmotného práva, plnit dobrovolně.⁴⁶

V případě naléhavého právního zájmu na určení soud žalobou na určení zjišťuje, zda tvrzené právo či tvrzená povinnost je nebo není. Podle toho se žaloby na určení rozdělují na záporné a kladné. Kladná určovací žaloba je podávána za účelem potvrzení existence tvrzeného práva nebo tvrzené povinnosti.⁴⁷ Na druhou stranu zápornou určovací žalobu charakterizuje to, že se žalující strana domáhá určení neexistence sporného práva nebo sporné povinnosti.⁴⁸

Pomocí konstitutivních žalob se žalující strana dožaduje před soudem změny, vzniku nebo zániku určitých práv a povinností v rámci právních vztahů účastníků řízení.⁴⁹ Konstitutivním rozhodnutím se však nezakládá obecně závazné právo, pouze se tímto rozhodnutím upravuje konkrétní právní poměr, o

⁴³ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 149-150

⁴⁴ PLECITÝ, V., VRABEC, J. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1998, ISBN 80-85963-46-9. s. 60-61

⁴⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 152

⁴⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 205

⁴⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 153-154

⁴⁸ SVOBODA, K. *Negativní určovací žaloba* [online]. Právní rádce, 2008, [cit. 2019-03-01].

Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-22809880-negativni-urcovaci-zaloba>

⁴⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 155-156

kterém se v rámci konstitutivní žaloby před soudem jednalo.⁵⁰

Dalšími druhy žalob jsou pak například konstitutivní žaloby, vzájemné žaloby nebo hromadné žaloby.

O vzájemné žalobě hovoříme tehdy, když se žalovaná strana během započatého řízení domáhá svých práv ve vztahu k žalující straně. Vzájemná žaloba se nesmí zaměňovat za námitku započtení. V případě námítky započtení souhlasí žalovaná strana s požadavkem strany žalující, ale zároveň si i žalovaná strana nárokuje požadavek vůči žalující straně. Při vzájemné žalobě však žalovaná strana nesouhlasí s nárokem žalující strany.⁵¹

Hromadnou žalobou se domáhá žalující strana svého práva, avšak konečné rozhodnutí soudu není závazné jen a pouze pro účastníky příslušného řízení, nýbrž i pro další osoby, které spojují srovnatelné nebo totožné právní skutečnosti v dané věci. Typickými hromadnými žalobami jsou žaloby z oblasti ochrany spotřebitele. V současnosti není zákonem vymezená povinnost soudu, která by zavazovala soudy vyzvat každou osobu, které by se mohlo příslušné soudní jednání týkat. Vystává tedy potřeba hromadné žaloby kodifikovat nějakým zákonem, kterým by výše popsané problémy byly vyřešeny.⁵²

V rámci následného řízení, které vznikne na základě hromadné žaloby, vystupuje většinou za ostatní účastníky jmenovaný žalobce.⁵³

Nový zákon, který by upravoval hromadné žaloby, již připravuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Tento zákon by měl také vyhovovat směrnici Evropské unie věnující se zástupným žalobám. Řízení, které vznikne na základě hromadné žaloby, bude rozčleněno do tří částí. V první části by se jednalo o řízení o případné přípustnosti hromadné žaloby. Další částí je již konkrétní soudní řízení. Poslední částí je již samotné plnění, které bude vycházet z vydaného rozhodnutí soudu.⁵⁴

Nyní je výše zmíněný zákon o hromadných žalobách v připomínkovém

⁵⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 209

⁵¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 156-157

⁵² ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 157-158

⁵³ ZIMA, P. *Hromadné žaloby* [online]. Právní rozhledy, 2018 [cit. 14.3.2019-03-14] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbpax4s7gvpxgxzrguzq&groupIndex=3&rowIndex=0>

⁵⁴ VÁLOVÁ, I. *Dnešní doba vyžaduje přijetí zákona o hromadných žalobách, shodli se právníci* [online]. Česká justice, 2018, [cit 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/dnesni-doba-vyzaduje-prijeti-zakona-hromadnych-zalobach-shodli-se-pravnici/>

řízení, kam ho předalo Ministerstvo spravedlnosti České republiky.⁵⁵

3.4.4. Vady žalob

Pokud je nějaká náležitost žaloby chybně či špatně uvedena, jedná se o vadu žaloby. Vadou žaloby je také celkové opomenutí některé z výše zmíněných náležitostí. Vady žaloby můžeme rozdělit na dvě skupiny. První skupinou jsou vady žaloby, které nejsou tak závažného charakteru, aby nedovolovaly postupovat v již započatém řízení. Tato skupina vad nemusí být napravena ihned, ale může dojít k nápravě těchto vad i v dalších fázích řízení. Druhou skupinou jsou vady žaloby zabraňující dalšímu postupu v řízení. Tyto vady musí být nejprve napraveny žalující stranou, aby soud mohl dále pokračovat v započatém řízení.⁵⁶

3.5. Zástupci účastníků řízení

Zastupování účastníků řízení se může rozdělit do tří základních skupin. První variantou zastupování je zastupování účastníka řízení na základě zákona, druhou variantou je zastupování účastníka řízení na základě plné moci a třetí variantou je zastupování účastníka řízení na základě rozhodnutí.

Zástupce účastníka řízení musí být schopen doložit své oprávnění soudu již v momentě, kdy činí první úkon v dané věci.

3.5.1. Zastupování účastníka řízení na základě zákona

Zastupování účastníka řízení na základě zákona upravuje § 22 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Zástupcem účastníka řízení se stává opatrovník, nebo častěji zákonný zástupce v momentě, kdy není fyzická osoba schopna sama jednat před soudem. Typickým zákonným zástupcem jsou oba rodiče. Zákonným zástupcem může být taktéž poručník či osvojitel. Pokud by však hrozil střet zájmů zákonných zástupců a dětí, musel by být určen kolizní opatrovník, který by následně suploval jednání rodičů ve prospěch dítěte v rámci soudního řízení.⁵⁷

⁵⁵ Česká Justice, *Ministerstvo poslalo k připomínkám zákon o hromadných žalobách* [online]. Česká justice, 2019, [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2019/03/ministerstvo-poslalo-k-pripominkam-zakon-hromadnych-zalobach/>

⁵⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 148-149

⁵⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 113

Úkony, jejichž význam a důsledek dokáže určitá nezletilá osoba pochopit, může tato nezletilá osoba činit sama za sebe. Její právo k výše zmíněným úkonům se tedy odvíjí od potřebné duševní a myšlenkové vyzrálosti příslušné nezletilé osoby. V případě ostatních úkonů, které ještě daná nezletilá osoba nemůže chápat, jsou k těmto úkonům oprávněni rodiče, případně jiní zákonní zástupci nezletilé osoby.⁵⁸

Pokud se však stane, že osoba, která musí být zastoupena, učiní nějaký úkon sama, aniž by zastoupena byla, musí soud v daném případě vyhledat příslušného zákonného zástupce účastníka řízení, který bude poté vystupovat před soudem. Jestliže vyvstane obava z prodlení nebo jestliže se soudu nepodaří vyhledat a určit příslušného zákonného zástupce, musí dojít k ustanovení opatrovníka dané osoby.⁵⁹

3.5.2. Zastupování účastníka řízení na základě plné moci

Do druhé skupiny zastupování patří zastupování na základě plné moci. Po udělení plné moci jedná za účastníka řízení zmocněnec. Ten však dále také působí jako účastník řízení. Nezanikají mu tak práva a povinnosti účastníka řízení. Soud přesto bude dále jednat spíše se zástupcem účastníka řízení, který bude mít vliv nejen na výsledek řízení, ale také na celý jeho průběh.⁶⁰

Plnou moc můžeme rozdělit na dva druhy. Prvním druhem je všeobecná plná moc a druhým druhem je speciální plná moc. Pomocí všeobecné plné moci může zmocněnec činit veškeré úkony, kterými disponuje zastupovaný účastník řízení s výjimkou úkonů podmíněných speciální plnou mocí. Speciální plná moc opravňuje zmocněnce pouze ke konkrétnímu úkonu. Účastník řízení může také plnou moc jasně a zřetelně zredukovat v rámci jejího vymezení. Pokud však není plná moc nijak zredukována, můžeme hovořit o neomezené plné moci. Klíčové tedy je, jak je konkrétně plná moc vymezena obsahově.⁶¹

Účastník řízení si jako zástupce může zvolit advokáta podle § 25 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, notáře na základě § 25a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, patentového zástupce dle ustanovení § 25b zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád nebo jakoukoli jinou fyzickou osobu.

⁵⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 33 Cdo 2912/2008

⁵⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 115.

⁶⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 118.

⁶¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 3382/2007

Zastupování je prováděno na základě již zmíněné plné moci. Plnou moc účastník řízení uděluje zmocněnci buď ústně do protokolu nebo písemně. Plná moc může zaniknout, pokud zástupce plnou moc vypoví nebo pokud účastník řízení plnou moc odvolá. Plná moc zaniká také v případě, kdy si účastník řízení zvolí jiného zástupce. Pokud je zástupcem advokát, může tohoto advokáta zastupovat jeho zaměstnanec, dále také advokátní koncipient nebo jiný advokát. Tento institut označujeme jako advokátní substituci. Zmocnění advokáta, jako zástupce účastníka, je také zaručeno v článku 37 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Tento článek zaručuje právní pomoc v řízení před soudem. Jako v případě advokáta může notáře zastoupit notářský koncipient, notářský kandidát nebo jiný notář. Notář může zastupovat účastníka v řízení ve věcech, o kterých bylo rozhodnuto jiným orgánem a v některých věcech vedených podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Patentový zástupce zastupuje účastníka v řízeních ve věcech průmyslového vlastnictví. Toto zastupování pak podléhá úpravě zákona č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích. Fyzická osoba zmocněná k zastupování musí toto zastupování vykonávat osobně.⁶²

Advokát však nemá žádnou povinnost zastupování účastníků řízení na základě plné moci přijmout. Dokonce je mu toto zastupování v případech vymezených v § 19 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii zakázáno. Jedná se především o situace, kdy by mohlo dojít ke konfliktu zájmů mezi advokátem a účastníkem řízení, který chce od daného advokáta právní pomoc, případně mezi účastníkem řízení, který se domáhá právní pomoci ve sporu, a účastníkem řízení, kterému již advokát právní pomoc poskytl.

Nejvyšší soud se také věnoval v rámci své činnosti situaci, kdy jeden advokát je zmocněn k zastupování více účastníků řízení. V rámci řízení může advokát, který je společný pro větší množství účastníků řízení, provádět úkony, které jsou činěny samostatně a vztahují se pouze na konkrétního jednoho účastníka řízení, nebo může tento advokát činit úkony, které jsou společné pro více účastníků řízení. V případě společných úkonů však advokátovi za tyto úkony patří příslušně zkrácená mimosmluvní odměna. U samostatných úkonů pak není mimosmluvní odměna nijak zredukována.⁶³

Zmíněná mimosmluvní odměna za společné úkony je pak v současnosti

⁶² STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0. s. 238-242

⁶³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2017, sp. zn. 20 Cdo 5830/2016

dle § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., Advokátní tarif snížena o 20 %.

3.5.3. Zastupování účastníka řízení na základě rozhodnutí

Třetím druhem zastupování je zastupování na základě rozhodnutí. Podle tohoto institutu soud ustanoví opatrovníka fyzické osobě, která v pozici účastníka řízení nemůže samostatně jednat před soudem. Opatrovník, který byl ustanoven soudem, má stejné postavení jako zástupce, kterému byla udělena plná moc, což potvrdil i Ústavní soud ve svém nálezu.⁶⁴ Ustanoveného opatrovníka literatura označuje jako procesního opatrovníka, který má práva a povinnosti pouze v daném konkrétním řízení.⁶⁵

V § 29 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád je zakotven institut opatrovníka osoby, která je neznámého pobytu. Pokud je vedeno soudní řízení s osobou neznámého pobytu, má soud možnost určit této osobě opatrovníka, který bude danou osobu neznámého opatrovníka zastupovat před soudem. Soud však může také místo určení opatrovníka použít i další jiné instituty civilního procesu, které má příslušný soud oprávnění v dané situaci využít. Opatrovník, kterého soud určil osobě neznámého pobytu, musí vždy chránit práva zastupovaného účastníka řízení a zároveň se musí snažit uspět v příslušném sporu. K tomu má ustanovený opatrovník stejné pravomoci jako ostatní účastníci řízení.⁶⁶

Zánik institutu zastoupení účastníka řízení na základě rozhodnutí příslušného soudu je vázán na podnět, který zapříčinil vznik tohoto druhu zastupování účastníka řízení. Pokud již tato konkrétní příčina zastupování účastníka řízení na základě rozhodnutí soudu netrvá, dochází k ukončení tohoto zastoupení opatrovníkem. Příslušný opatrovník tímto pozbývá práva vystupovat za dosud zastupovaného účastníka řízení a soud tedy další fáze řízení vede nadále pouze s tímto účastníkem řízení. Účastníka řízení však v průběhu dalšího soudního řízení zavazují úkony, které doposud opatrovník provedl. O zániku zastoupení účastníka řízení na základě rozhodnutí soudu jsou účastníci řízení i

⁶⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 2. června, sp. zn. II. ÚS 27/2000

⁶⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 148

⁶⁶ HORÁK, P., HROMADA, M. *Civilní proces s účastníkem neznámého pobytu* [online]. Právní rozhledy, 2007, [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7gpxgxzrhe2q&groupIndex=8&rowIndex=0>

příslušní opatrovníci informováni ze strany soudu.⁶⁷

⁶⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 157

4. Společenství účastníků

O společenství účastníků řízení hovoříme tehdy, kdy je na straně žalobce nebo na straně žalovaného více osob. Toto společenství označujeme jako procesní společenství. Společenství můžeme také dále dělit na aktivní a pasivní. Aktivním společenstvím rozumíme společenství na straně žalobce. Jako pasivní společenství pak chápeme společenství na straně žalovaného. Společenstvím účastníků řízení naplňujeme jednu ze zásad civilního procesu, kterou je v tomto případě zásada hospodárnosti řízení. Další dělení společenství literatura označuje jako společenství samostatné a společenství nerozlučné. Při tomto dělení vychází z § 91 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

V rámci dalšího dělení forem společenství účastníků řízení rozlišuje odborná literatura společenství účastníků řízení na společenství dobrovolné a společenství nucené. Dobrovolné společenství vzniká z vůle účastníků či soudu, a to většinou za účelem naplnění zásady hospodárnosti řízení. Na druhou stranu nucené společenství vzniká ze zákona, kdy je nutná účast každého věcně legitimovaného účastníka řízení.⁶⁸

Při dělení společenství účastníků řízení lze také vycházet z § 91 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Společenství účastníků řízení následně můžeme označit jako společenství samostatné a společenství nerozlučné. Rozdíl mezi samostatným společenstvím a nerozlučným společenstvím definoval ve své rozhodovací činnosti Nejvyšší soud. Ve svém rozsudku došel k závěru, že institut samostatného společenství se užije tehdy, když lze nárok vzniklý z hmotného práva uplatnit proti každému společníkovi zvlášť, tedy když lze vést samostatné řízení v dané věci proti některému z účastníků řízení. O nuceném společenství pak lze uvažovat v případě, kdy danou věc, vycházející z hmotného práva, nelze projednat vůči společníkovi zvlášť v samostatném řízení.⁶⁹

4.1. Samostatné společenství

Samostatné společenství je definováno v § 91 odstavec 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

V tomto ustanovení se uvádí, že každý účastník řízení jedná sám za sebe v

⁶⁸ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0. s. 226

⁶⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2004, sp. zn. 32 Odo 624/2002

dané věci. Každý z účastníků řízení tedy disponuje svými právy a povinnostmi samostatně a nezávisle na ostatních společnících. Dále také každý z účastníků řízení odpovídá pouze za své úkony, které za sebe učinil v příslušném řízení. Společnou je tedy v případě samostatného společenství pouze procesní stránka dané věci.⁷⁰

Jak je již uvedeno výše, společníci v samostatném společenství jsou na sobě zcela nezávislí. Jelikož společníci v samostatném společenství vystupují před soudem samostatně v průběhu řízení, mohou být i konečná rozhodnutí soudu na konci řízení rozdílná pro každého společníka. Jakýkoli ze společníků samostatného společenství může jednat odděleně a z toho důvodu jsou i lhůty počítány každému účastníkovi řízení zvlášť. Z výše uvedeného dále vyplývá, že procesní úkony, které učinil kterýkoli účastník řízení v rámci samostatného společenství, se vztahují pouze k jeho osobě.⁷¹

Samostatnost účastníků řízení v rámci samostatného společenství se také projevuje tím, že je soud oprávněn rámci daného řízení k vydání rozsudku pro zmeškání proti jednomu ze společníků samostatného společenství, ačkoli s dalšími společníky samostatného společenství bude v soudním řízení pokračováno, protože stejně jako aktivní úkony účastníků řízení na sobě mohou být nezávislé, tak je i nezávislá jejich případná nečinnost vůči soudu.⁷²

4.2. Nerozlučné společenství

Nerozlučné společenství upravuje § 91 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Nerozlučné společenství je typické mimo jiné tím, že úkony učiněné jedním účastníkem společenství zavazují ostatní účastníky společenství. Úkony, kterým dochází ke změně návrhu, k jeho vzetí zpět, k uznání nároku a k uzavření smíru, musí být učiněny pouze se souhlasem všech ostatních účastníků společenství.⁷³

⁷⁰ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0. s. 227

⁷¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 157

⁷² LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 380

⁷³ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0. s. 227

Nerozlučnost společenství se také dále promítá například v tom, že příslušní společníci nerozlučného společenství mají povinnost solidárně uhradit všechny společné náklady na řízení. Dále také může případně dojít k vydání rozsudku pro zmeškání, avšak pouze v momentě, když k nařízenému soudnímu jednání nedorazí ani jeden z náležitě obeslaných společníků nerozlučného společenství.⁷⁴

Jako ukázkou nerozlučného společenství lze uvést obě strany sporu v řízení o zrušení věcného břemene. V usnesení bývalého Nejvyššího soudu Československé republiky je uvedeno, že každý, kdo je spoluvlastníkem nemovitosti, která je zatížena věcným břemenem, se nachází na jedné straně sporu a každý, kterému vzniklo právo z věcného břemene, se nachází na opačné straně sporu. Dalšími příklady mohou být i jiné rozsudky Nejvyššího soudu zabývající se společenstvím účastníků řízení, které se účastní soudního řízení o určení neplatnosti veřejné dražby. Z příslušných rozsudků Nejvyššího soudu vyplývá, že v těchto řízeních lze pokládat příslušné účastníky řízení, kterými jsou například vydražitel, vlastník či dražebník, za společníky nerozlučného společenství v případě, že se nacházejí na žalované straně.⁷⁵

Nerozlučnými společníky jsou také účastníci řízení o dědictví. Nejvyšší soud došel ve svém usnesení k závěru, že na řízení o určení dědického práva se musí podílet každý z účastníků řízení o dědictví. Případné neúčast některého z výše zmíněných účastníků řízení má za následek neúspěch podané žaloby z důvodu nedostatku věcné legitimace, která je závislá na příslušném hmotném právu.⁷⁶

Dalším zajímavým příkladem nerozlučného společenství mohou být i manželé. Nejvyšší soud se ve svém usnesení zabýval situací, kdy manželé vystupují společně na jedné straně sporu, který je veden o společném nájmu manželů. Nejvyšší soud nakonec rozhodl tak, že se v tomto případě jedná o nerozlučné společenství.⁷⁷

Nerozlučnému společenství se věnovala také Renáta Šínová a Marek Juráš, kteří zastávají názor, že vzhledem k tomu, že úkon jednoho účastníka řízení

⁷⁴ JIRSA, J.a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*, Vydání 2., doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-034-0. s. 77

⁷⁵ JIRSA, J.a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*, Vydání 2., doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-034-0. s. 76-77

⁷⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2004, sp. zn. 30 Cdo 2537/2003

⁷⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 613/2002

zavazuje všechny další účastníky řízení a účastníci řízení nemusí jednat souvisle, může nastat situace, kdy úkony dvou odlišných účastníků řízení budou navzájem protichůdné. V tomto případě je pak na uvážení příslušného soudu, jak se s danými rozpornými úkony vypořádá, jelikož Občanský soudní řád tuto problematiku nijak výslovně neupravuje. Dále se věnují také případu solidárně odpovědných účastníků řízení. Oponují názoru Ljubomíra Drápala, Jaroslava Bureše a jejich kolektivu, kteří zastávají názor, že v případě žaloby proti vícero osobám, které jsou odpovědné za škodu, se jedná o společenství samostatné. Přitom však nereflektují příslušný vztah osob odpovědných za škodu k žalující straně ani podobu společné odpovědnosti. Renáta Šínová s Markem Jurášem však uvádějí, že ačkoli může žalující strana žalovat pouze jednu osobu odpovědnou za škodu, která bude plnit solidárně za všechny, může žalovat i více osob zároveň. Avšak žaloba, směřující proti vícero osobám, které solidárně odpovídají za škodu, zakládá podle názoru Renáty Šínové a Marka Juráše nerozlučné společenství, jelikož soud vynáší v dané věci pouze jeden jediný rozsudek, ve kterém příslušný soud stanovuje povinnosti všem žalovaným osobám zároveň.⁷⁸

K této problematice se také vyjadřoval i Nejvyšší soud, který v jednom ze svých usnesení rozhodl, že nerozlučné společenství vzniká, pokud nelze ve věci jednat a rozhodnout odděleně vůči každému jednotlivému účastníkovi řízení zvlášť.⁷⁹ Dále Nejvyšší soud došel v rámci svého usnesení k závěru, že pokud jsou žalovanými osobami dlužníci, kteří jsou solidárně odpovědní k dané věci, jedná se podle názoru Nejvyššího soudu o samostatné společenství.⁸⁰

Dle mého názoru rozlišit to, zda se tedy v tomto konkrétním výše zmíněném případě jedná o samostatné společenství nebo společenství nerozlučné, není lehké. Ljubomíru Drápalovi a Jaroslavu Burešovi v jejich názoru dává za pravdu také Nejvyšší soud. Já osobně se rovněž přikláním spíše k názoru Ljubomíra Drápala a Jaroslava Bureše, jelikož se domnívám, že ačkoliv se jedná o dlužníky, kteří jsou solidárně odpovědní, je možné jednat před soudem s každou jednou odpovědnou osobou samostatně, což jasně prokazuje, že se jedná o samostatné společenství.

⁷⁸ ŠÍNOVÁ, R., JURÁŠ, M. *Procesní společenství účastníků* [online]. Bulletin Advokacie, 2016, [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/procesni-spolecenstvi-ucastniku?browser=mobi>

⁷⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2005, sp. zn. 30 Cdo 1383/2005

⁸⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2007, sp. zn. 20 Cdo 670/2006

4.3. Hlavní a vedlejší intervence

Intervence, kterou dělíme na hlavní a vedlejší, je považována za zvláštní druh společenství účastníků řízení. Hlavní i vedlejší intervence jsou instituty, které dávají možnost vstoupit do již započatého řízení dalším osobám, které se dosud probíhajícího řízení nijak neúčastnily. Hlavní intervence se odlišuje od vedlejší intervence především tím, že v případě hlavní intervence se osoba domáhá svého nároku v již zahájeném řízení mezi jinými účastníky řízení. Vedlejší intervence nastává tehdy, když se osoba připojuje k probíhajícímu řízení a má právní zájem na výsledku řízení.⁸¹

4.3.1. Hlavní intervence

Hlavní intervence je upravena v § 91a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve kterém se uvádí, že každý může podat žalobu proti účastníkům řízení, které je vedeno ve věci, na kterou si činí daná osoba nárok. V případě, že dojde k žalobě, zahajuje se touto žalobou nové řízení. Hlavní intervent se žalobou domáhá svého práva k věci, tudíž žaloba hlavního intervenenta směřuje proti všem účastníkům předchozího řízení. Žaloba je podávána soudu, který vedl dosavadní řízení.⁸²

V případě, kdy dojde k naplnění institutu hlavní intervence, dochází tím k zahájení nového řízení. Hlavní intervent se podáním žaloby stává stranou žalující, označujeme ho tedy proto jako žalobce. Na straně žalované se pak nachází všichni účastníci předešlého řízení, a to jak původní žalovaný, tak původní žalobce. Hlavní intervent totiž v podané žalobě tvrdí, že v projednávané věci je to on, komu náleží právo k věci v daném řízení. Zásadním účelem a významem hlavní intervence je především splnění jedné ze základních zásad civilního procesu, jímž je zásada hospodárnosti řízení. Hlavní intervencí totiž dochází ke spojení projednávaných věcí dle § 112 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Cílem tohoto spojení v jedno řízení je vyřešení daného sporu současně v rámci jednoho jediného řízení.⁸³

⁸¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 158

⁸² SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 73

⁸³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. A kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1. s. 147

V rámci zásady hospodárnosti řízení může být nové řízení, označované jako intervenční, spojeno s původním řízením do jednoho řízení. Jestliže ale nedojde ke spojení v jedno řízení, jsou obě řízení, jak původní řízení, tak intervenční řízení, samostatná. Avšak v situaci, kdy jsou dvě samostatná řízení, může dojít k tomu, že intervenční řízení je již soudem projednáno, a následně je i soudem skončeno dříve než původní řízení. Rozhodnutí intervenčního řízení však nemá žádný dopad na původní řízení.⁸⁴

Základním předpokladem pro výhru v novém soudním řízení, které je zahájeno na základě hlavní intervence, je řádné označení všech účastníků dosavadního řízení. Opomenutí některého z dosavadních účastníků řízení ze strany hlavního intervenenta má za následek neúspěch v příslušném intervenčním řízení pro nedostatek pasivní legitimace. Označení všech dosavadních účastníků řízení je důležité, jelikož se očekává, že hlavní intervenent je ten, kterému náleží tvrzené právo.⁸⁵

Myslím si, že by ke spojení do jednoho společného řízení mělo docházet vždy. Nejenom že by případným spojením věcí byla naplněna zásada hospodárnosti, ale také by celkový spor byl přehlednější a jednoznačnější pro všechny účastníky řízení. Pomocí hlavní intervence by v případě spojení těchto řízení do jednoho řízení také pravděpodobně došlo i ke zrychlení celého soudního systému, jelikož by nebyl tento spor roztržštěn do více soudních řízení a nezatežoval by tak zbytečně více soudů.

4.3.2. Vedlejší intervence

Vedlejší intervence je odlišným institutem od intervence hlavní především tím, že vedlejší intervence nemá za následek zahájení nového řízení, ale vedlejší intervenent se přidává na jednu ze stran v probíhajícím řízení. Vedlejší intervenci také upravuje Občanský soudní řád, a to ve svém § 93. Dle tohoto ustanovení se vedlejší intervenent může připojit do řízení v případě, že má právní zájem na výsledku daného řízení. Vedlejší intervenent vstupuje do řízení po vyzvání účastníka řízení, který tak učiní prostřednictvím soudu, zároveň však také může vedlejší intervenent přistoupit z vlastní vůle. Vedlejší intervenent má v řízení stejné povinnosti a práva jako účastník řízení a jedná v řízení samostatně. Může tedy v zásadě činit

⁸⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 384

⁸⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2009, sp. zn. 28 Cdo 1042/2008

veškeré úkony, které může činit hlavní účastník řízení. V případě, že by tyto úkony, které byly učiněny vedlejším interventem, odporovaly úkonům, které učinil hlavní účastník řízení, musel by úkony vedlejšího intervenanta posoudit soud.⁸⁶

Vedlejším intervent může být taktéž stát. Podle usnesení Nejvyššího soudu se jako vedlejší intervent může stát připojit na stranu sporu, na které se již nějaká další organizační složka státu nachází.⁸⁷

Vedlejší intervent se do řízení připojuje pouze v případě, že má dotýčný právní zájem na výsledku řízení. Ovšem pojem právní zájem není nijak definován, a proto není možné si přesně představit, co bylo tímto pojmem myšleno. Ústavní soud svým nálezem však dospěl k závěru, že pod pojmem právní zájem nelze podřadit zájem čistě rodinný, jelikož v tomto případě by mohlo dojít v rámci institutu vedlejší intervence k připojení celých rodin do započatého sporu.⁸⁸ Z toho vyplývá, že pod pojmem právní zájem si lze spíše představit zájem vedlejšího intervenanta na tom, aby se rozhodnutím příslušného sporu v projednávané věci změnilo právní postavení vedlejšího intervenanta nebo aby došlo k jiným právním změnám na jeho straně.

S názorem Ústavního soudu nelze než souhlasit. Pokud by totiž stačilo prohlásit, že příbuzenský poměr k nějakému z účastníků řízení naplňuje danou definici právního zájmu na výsledku řízení, mohlo by dojít k absurdním sporům, kde by proti sobě stály desítky, možná i stovky účastníků řízení, kteří by byli v jakémkoli blízkém nebo vzdáleném příbuzenském poměru.

K zániku vedlejší intervence může dojít kdykoli během řízení. Vedlejší intervent může vystoupit z daného řízení vždy, když ztratí právní zájem na výsledku řízení. K vystoupení vedlejšího intervenanta postačí pouze sdělení soudu o vystoupení vedlejšího intervenanta. V momentě, kdy soudu dorazí sdělení vedlejšího účastníka o vystoupení z daného řízení, zaniká vedlejší intervence.⁸⁹

Nejvyšší soud se také v rámci své činnosti věnoval situaci, kdy vedlejší intervent ztratil způsobilost být účastníkem řízení. V tomto konkrétním případě tedy podle názoru Nejvyššího soudu nemůže dojít k procesnímu nástupnictví za vedlejšího intervenanta, protože to nedovoluje charakter institutu vedlejší

⁸⁶ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3, stránka 73)

⁸⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sp. zn. 30 Cdo 3737/2014

⁸⁸ nález Ústavního soudu ze dne 5. srpna 2009, sp. zn. I. ÚS 2036/08

⁸⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6. s. 121

intervence. Ztrátou způsobilosti být účastníkem řízení totiž zanikne i konkrétní právní zájem vedlejšího intervenanta na rozhodnutí v daném soudním sporu. Samozřejmě pokud se však procesní nástupce dosavadního vedlejšího intervenanta domnívá, že by mohl mít na projednávané věci příslušný právní zájem, může do již započatého soudního řízení vstoupit, ovšem pouze za předpokladu, že do soudního řízení chce vstoupit za svou osobu, nikoliv za osobu dosavadního vedlejšího intervenanta.⁹⁰

Nejvyšší soud ve svém usnesení uvádí, že vedlejší intervent není účastníkem řízení v pravém slova smyslu, jelikož se v rámci příslušného soudního řízení nejedná o jeho právech a povinnostech. Dále Nejvyšší soud uvádí, že vedlejší intervent je považován výlučně za třetí osobu, která má za cíl podporovat účastníka řízení a zároveň může vedlejší intervent v příslušném řízení vystupovat také jako svědek.⁹¹

I přes skutečnost, že vedlejší intervent není účastníkem řízení v pravém slova smyslu, rozhodl Nejvyšší soud svým rozsudkem tak, že mu může být příslušným rozhodnutím eventuálně přiznáno právo na náhradu nákladů řízení. Současně mu však může být tímto rozhodnutím v opačném případě zcela logicky uložena povinnost tyto náklady řízení uhradit. Jelikož však není vedlejší intervent účastníkem řízení, nemůže mu být soudem přiznáno tvrzené právo, ani mu nemůže být přisouzena tvrzená povinnost.⁹²

⁹⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 261/2014

⁹¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 2829/2008

⁹² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 26 Cdo 1986/99

5. Změny na straně účastníků

O změnách na straně účastníků řízení hovoříme v případech, kdy dojde k přistoupení dalšího účastníka řízení, v případech záměny účastníků řízení nebo v případech procesního nástupnictví. K záměně účastníků řízení a přistoupení dalšího účastníka řízení dochází v průběhu řízení, pokud má soud za to, že není dostatečně prokázána věcná legitimace dosavadně zúčastněných účastníků řízení. Výše zmíněné případy tedy slouží k odstranění vady řízení, která je založena již zmíněnou nedostatečnou legitimací účastníků řízení. Pomocí záměny účastníka řízení a přistoupení dalšího účastníka řízení předcházíme situaci, kdy by musela být žaloba pro nedostatek věcné legitimace zamítnuta.

Pomocí přistoupení dalšího účastníka řízení nebo pomocí záměny účastníků řízení může žalující strana odstranit pochybení, které nedopatřením způsobilo špatné označení účastníků řízení. Toto však platí pouze v případě, kdy ke změně věcné legitimace účastníka řízení došlo ještě před podáním žaloby. Pokud následně po podání žaloby došlo ke změně ve věcné legitimaci účastníka řízení, použije se v daném případě singulární sukcese, eventuálně může dojít k použití univerzální sukcese.⁹³

Institut přistoupení dalšího účastníka řízení a institut záměny účastníků řízení lze uplatnit výlučně v řízení sporném, které je vedeno u soudu prvního stupně. Použití těchto dvou institutů v odvolacím řízení je nepřípustné.⁹⁴

5.1. Přistoupení dalšího účastníka řízení

Institut přistoupení dalšího účastníka řízení je upraven v § 92 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Typickým příkladem přistoupení dalšího účastníka řízení jsou případy spoluvlastnictví, kdy musí všichni spoluvlastníci žalovat, či být žalováni, společně. Pokud je nutno institut přistoupení dalšího účastníka řízení použít, je nutné podat návrh, který musí soud odsouhlasit a přistoupení dalšího účastníka řízení potvrdit usnesením. V momentě, kdy dotyčný účastník řízení chce, aby nějaká další osoba přistoupila do řízení na stranu žalující, je nutné obstarat i

⁹³ DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. ISBN 978-80-7357-460-4. s. 431

⁹⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 385

souhlas této osoby, jelikož se nikdo nemůže stát stranou žalující proti své vůli. Pokud by však nově přistoupivší osoba měla být na straně žalované, není jejího souhlasu potřeba.⁹⁵

K podání návrhu na přistoupení dalšího účastníka řízení je oprávněn pouze žalobce. Tímto úkonem je také naplňována jedna ze zásad civilního procesu, a to zásada dispoziční. Určování účastníků řízení na straně žalované je tedy plným právem žalobce, a proto je tedy výhradní právo žalobce podat návrh na přistoupení účastníka řízení, což mimo jiné také během své rozhodovací činnosti potvrdil Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí.⁹⁶

Nejvyšší soud dále také dospěl ve své činnosti k závěru, že soud, který rozhoduje o přistoupení dalšího účastníka řízení do již započatého řízení, v momentě rozhodnutí o vyhovění či nevyhovění přistoupení dalšího účastníka řízení nezkoumá fakt, zda případný nově přistoupivší účastník řízení je v příslušném řízení věcně legitimován. Z toho tedy vyplývá, že se příslušný soud v případě rozhodování o vyhovění či nevyhovění přistoupení dalšího účastníka řízení nezaobírá, zda je dána věcná legitimace nově přistoupivšího účastníka řízení.⁹⁷

Pokud se tedy příslušný soud rozhodne, že vyhoví návrhu na přistoupení dalšího účastníka řízení, který učinila žalující strana, učiní tak usnesením. Nejvyšší soud však svým usnesením došel k závěru, že je možné, aby žalovaná strana podala odvolání proti výše zmíněnému usnesení o přistoupení dalšího účastníka řízení, pokud tento nově přistoupivší účastník řízení má být na straně žalující.⁹⁸

Z judikatury Nejvyššího soudu také vyplývá, že pokud účastník řízení, který se nachází na straně žalující, podá příslušnému soudu návrh na přistoupení dalšího účastníka řízení pouze na základě případné nejasnosti nebo pochybnosti o tom, zda došlo v průběhu soudního řízení k přechodu či převodu tvrzených práv a povinností, nesmí soud tomuto návrhu na přistoupení dalšího účastníka řízení vyhovět.⁹⁹

Soud, který rozhoduje o návrhu na přistoupení dalšího účastníka řízení, nesmí tomuto návrhu dle usnesení Nejvyššího soudu vyhovět, pokud je evidentní,

⁹⁵ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1. s. 385

⁹⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.6. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2932/2000

⁹⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 3935/2011

⁹⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2001, sp. zn. 29 Odo 232/2001

⁹⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2007, sp. zn. 28 Cdo 337/2007

že účastník řízení, který je na straně žalované, nedisponoval věcnou legitimací ještě před zahájením příslušného řízení. Tímto návrhem by totiž mohlo docházet k vyhýbání se záměně účastníka řízení.¹⁰⁰

Domnívám se, že výše zmíněné obavy Nejvyššího soudu, které se týkaly obcházení záměny účastníka řízení, nejsou neoprávněné nebo mylné. Pomocí návrhu na přistoupení dalšího účastníka řízení se totiž mohou chtít někteří účastníci řízení na straně žalující vyhnout institutu záměny účastníka řízení, jelikož v případě záměny účastníka řízení musí být se záměnou účastníka řízení dán souhlas i strany žalované.

5.2. Záměna účastníka řízení

Záměnu účastníka řízení vymezuje § 92 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

Záměna účastníka řízení také řeší nedostatek věcné legitimace, která je zjištěna v průběhu řízení. Rozdílem však je, že účastník řízení, tedy jak žalobce, tak žalovaný, není věcně legitimován ani po případném připojení dalšího účastníka řízení. Tomuto účastníkovi řízení tedy nepřísluší právo k projednávání věci. Záměna účastníka řízení tedy znamená, že původní účastník řízení z daného řízení vystoupí a následně se stane jiná osoba novým účastníkem řízení. Dojde tedy tímto k záměně nelegitimovaného účastníka řízení za legitimovaného účastníka řízení. Nový účastník řízení však není nijak odpovědný za úkony původního účastníka řízení. Aby mohlo dojít k záměně účastníka řízení, je třeba podat návrh, s kterým musí souhlasit ostatní účastníci řízení, zároveň však musí také soud tomuto návrhu vyhovět. Pokud má být nový účastník řízení na straně žalobce, musí dojít taktéž k souhlasu jeho osoby se záměnou. V případě, že nový účastník řízení má být na straně žalovaného, není potřeba souhlas od nového účastníka řízení. Nesplnění výše uvedených podmínek má za následek pokračování v řízení se stávajícími účastníky řízení a následně dochází k zamítnutí žaloby pro nedostatek věcné legitimace na straně jednoho z účastníků řízení.¹⁰¹

Nevyřešeným problémem, který působil potíže některým účastníkům řízení, byla situace, kdy někteří z účastníků řízení považovali záměnu účastníka

¹⁰⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 29 Odo 119/2006

¹⁰¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 147

řízení za totožnou a zaměnitelnou se singulární sukcesí, přičemž docházelo k nesprávnému užívání těchto dvou výše zmíněných institutů. Z tohoto důvodu se tímto výše zmíněným problémem zabýval taktéž Nejvyšší soud v rámci své rozhodovací činnosti. Nejvyšší soud tedy v jednom ze svých judikátů jasně stanovil, že využít záměnu účastníka řízení je možné pouze a jedině v momentě, kdy případný nedostatek věcné legitimace účastníka řízení byl dán ještě před samotným zahájením řízení.¹⁰²

5.3. Procesní nástupnictví

Procesní nástupnictví je institut, který přichází v úvahu v momentě, kdy dojde ke změně osoby, která je příslušná k právům a povinnostem v dané věci. Známe v zásadě dva druhy, a to univerzální sukcesi a singulární sukcesi. O jaké sukcesi hovoříme, záleží na způsobu, jakým k přechodu práv a povinností z jedné osoby na druhou došlo.

5.3.1. Univerzální sukcese

Univerzální sukcese je zakotvena v § 107 zákona č. 99/1963. Sb., Občanský soudní řád.

Od singulární sukcese se univerzální sukcese odlišuje především tím, že k ní soud přejde z úřední povinnosti a dochází k ní pouze v případě ztráty způsobilosti být účastníkem řízení. Není tedy k jejímu provedení potřeba návrhu účastníka řízení. Zpravidla ke ztrátě způsobilosti dochází v případě právnické osoby k jejímu zániku a v případě fyzické osoby k její smrti. Příslušný procesní nástupce vstupuje do již zahájeného řízení a je tedy povinen v dalším pokračování řízení respektovat předešlé procesní úkony, kterými je nadále vázán a tento stav musí přijmout. O procesním nástupnictví v podobě univerzální sukcese soud rozhoduje podle § 107 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád usnesením.¹⁰³

Univerzální sukcesí dochází k přechodu všech práv předchozí osoby na osobu nastupující. Soud tedy zjistí, zda došlo k přechodu práv a dále pak soud zjistí, na koho daná práva přešla. S tímto nástupcem pak může být pokračováno v již započatém řízení. František Balák s Jiřím Spáčilem tvrdí, že univerzální

¹⁰² rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2000, sp. zn. 32 Cdo 2306/98

¹⁰³ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 70

sukcese v oblasti procesního práva není výsledkem univerzální sukcese v oblasti hmotněprávní. Autoři však považují hmotněprávní nástupnictví současně s nástupnictvím procesním za rovnocenné.¹⁰⁴

V momentě, kdy by mělo dojít k univerzální sukcesi, má na základě úřední povinnosti soud za úkol určit osobu disponující právem k procesnímu nástupnictví za dosavadního účastníka řízení, který již není způsobilý být účastníkem řízení. Účastníci řízení nebo potenciální procesní nástupci předešlého účastníka řízení mohou sdělit, kdo by podle jejich názoru měl být příslušným procesním nástupcem, nebo mohou říci, podle čeho si myslí, že by měl být případný procesní nástupce určen. Soud tyto připomínky může vzít v úvahu, avšak nemá žádnou povinnost těmto připomínkám vyhovět.¹⁰⁵

Osobně se však domnívám, že soudy obecně naslouchají připomínkám účastníků řízení. Nemyslím si, že by docházelo k nějak značnému přehlížení účastníků řízení ze strany soudů. Důležitá je v tomto případě samotná povaha soudce, od které se následně odráží i příslušná práce soudce s účastníky řízení v průběhu konkrétního řízení.

5.3.2. Singulární sukcese

Singulární sukcesi vymezuje § 107a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Singulární sukcese se liší od univerzální sukcese především tím, že musí být soudu tento institut procesního nástupnictví navrhnut, soud tedy k singulární sukcesi nepřihlíží z úřední povinnosti. Další odlišností je, že nedochází ke ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení, ale pouze ke ztrátě věcné legitimace účastníka řízení. K tomu dochází zpravidla v případě, že se původní účastník řízení dohodne na postoupení smlouvy či pohledávky, o které je vedeno příslušné soudní řízení, jiné osobě. Singulární sukcese má společného s univerzální sukcesí to, že nový účastník řízení vstupuje do již zahájeného řízení, v kterém mohly být či již byly učiněny různé procesní úkony. Úkony svého předchůdce je nový účastník řízení vázán. Pokud nový účastník řízení předloží svůj návrh na vstup do řízení, musí podle §107a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

¹⁰⁴ BALÁK, F., SPÁČIL, J. *Ještě k otázce, zda má singulární sukcese za následek procesní nástupnictví* [online]. Právní rozhledy, 1997, [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptcojzg5pxa4s7gzpxgxztge4q&groupIndex=26&rowIndex=0>

¹⁰⁵ DAVID, L., IŠTVÁNEK, F., JAVŮRKOVÁ, N., KASÍKOVÁ, M., LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. ISBN 978-80-7357-460-4. s. 490

prokázat, že zcela nepochybnitelně došlo k nabytí práv a povinností v dané věci. Teprve poté může soud návrhu na vstup do řízení zcela a bezpodmínečně vyhovět.¹⁰⁶

V případě, že osoba, která se má stát novou žalující stranou, souhlasí se vstupem do započatého řízení a chce do tohoto řízení vstoupit jako nová žalující strana, zašle příslušnému soudu svůj souhlas se vstupem do řízení. Současně žalobce, který účinkoval v soudním řízení doposud zašle soudu návrh na vstup nové osoby na stranu žalující. Z usnesení Nejvyššího soudu však vyplývá, že není vůbec důležité pro rozhodnutí soudu o vstupu nové žalující strany, zda dorazil k soudu první souhlas nového účastníka řízení nebo zda dorazil jako první návrh současné žalující strany.¹⁰⁷

Nejvyšší soud v této věci mimo jiné došel ve svém usnesení k závěru, že v případě posuzování přípustnosti návrhu na vstup do řízení není předmětem zkoumání fakt, zda dosavadnímu účastníkovi řízení práva či povinnosti náleží nebo nenáleží.¹⁰⁸

Institut singulární sukcese může být také některými účastníky řízení zneužíván. Ke zneužívání singulární sukcese dochází většinou v případech, kdy některá z příslušných stran sporu dojde k závěru, že pro ni vedené soudní řízení skončí nezdarem a bude soudem vydáno rozhodnutí v neprospěch dané strany. Touto změnou na straně účastníků řízení se však chce osoba, která má v plánu zneužít institut singulární sukcese, domoci toho, že případná pohledávka na úhradu výdajů spojených s daným soudním řízením bude poté z její strany nedobytná.¹⁰⁹

Lehce rozdílné názory zastávali v člancích na jedné straně Ljubomír Drápal a Jaroslav Bureš a na druhé straně František Balák a Jiří Spáčil. Tyto články byly publikovány krátce po sobě v časopise Právní rozhledy a pojednávaly o institutu singulární sukcese. Ljubomír Drápal s Jaroslavem Burešem totiž ve svém článku vyslovili názor, že v případě, kdy nastane přechod nebo převod práv, o kterých se vede příslušné řízení, vyvstává automaticky singulární sukcese v procesním právu. Podmínkou je, že k přechodu či převodu práv musí dojít tehdy,

¹⁰⁶ SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-279-3. s. 71

¹⁰⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. července 2011, sp. zn. 26 Cdo 1931/2011

¹⁰⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 29 Odo 708/2002

¹⁰⁹ SVOBODA, K. *K věcnému záměru nového kodexu civilního sporného řízení*. [online]. Soudní rozhledy, 2018. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbxg4s7g5ptqx3tl4zcoa&groupIndex=2&rowIndex=0>

když stávající účastník řízení neztratil způsobilost být účastníkem řízení. Ljubomír Drápal s Jaroslavem Burešem tedy přechod či převod práv v oblasti hmotného práva pokládají jako argument k uplatnění nástupnictví v oblasti procesního práva.¹¹⁰

S názory Ljubomíra Drápala a Jaroslava Bureše nesouhlasí František Balák s Jiřím Spáčilem, kteří tvrdí, že přechod nebo převod práv, o kterých se vede příslušné řízení, nemůže mít za následek automaticky singulární sukcesi v procesním právu, jelikož u práva, které je předmětem řízení, není prokazatelně jasné, že existuje. Účastník řízení totiž pouze tvrdí, že mu dané právo přísluší. Za singulární sukcesi totiž autoři považují pouze přechod práva existujícího, protože přechod neexistujícího práva je neplatný. František Balák a Jiří Spáčil tedy došli k závěru, že přechod nebo převod práv, o kterých se vede příslušné řízení, nemá mít za následek automaticky uplatnění institutu procesního nástupnictví.¹¹¹

Osobně se domnívám, že ačkoliv se jedná pouze o právo tvrzené, mělo by docházet v případě převodu nebo přechodu projednávaného práva k singulární sukcesi, jelikož je v zájmu nového nabyvatele, aby soud rozhodl o tom, že mu projednávané právo náleží. Proto se spíše přikláním k názoru Ljubomíra Drápala a Jaroslava Bureše. Chápu však názor Františka Baláka a Jiřího Spáčila. Pokud soud následně rozhodne, že tvrzené právo účastníkovi řízení nikdy nenáleželo a tím pádem byl převod nebo přechod neplatný, může se toto zhojit. Nad tímto příkladem by však mělo být nadřazeno právo hájit svá nově nabytá, byť pouze tvrzená, práva.

Dále jsem také přesvědčen, že umístění institutu singulární sukcese do této části zákona je poněkud nesystémové, jelikož se singulární sukcese nijak neváže na ztrátu způsobilosti být účastníkem řízení. Proto by mělo být příslušné ustanovení týkající se singulární sukcese přemístěno do jiné části zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Navrhoval bych přesunout toto ustanovení do oblasti kolem § 92 a § 93 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, které se týkají změn na straně účastníků a vedlejší intervence, protože si myslím, že

¹¹⁰ BUREŠ, J., DRÁPAL, L. *K procesnímu nástupnictví při singulární sukcesi* [online]. Právní rozhledy, 1997, [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptcojzg5pxa4s7grpxgzrgyyq&groupIndex=32&rowIndex=0>

¹¹¹ BALÁK, F., SPÁČIL, J. *Ještě k otázce, zda má singulární sukcese za následek procesní nástupnictví* [online]. Právní rozhledy, 1997, [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptcojzg5pxa4s7gzpxgzxtge4q&groupIndex=26&rowIndex=0>

singulární sukcese má svým charakterem a významem blíže k těmto institutům než k překážkám postupu řízení.

Z věcného záměru nového zákona, který se bude nazývat Civilní řád soudní a bude upravovat sporné řízení v civilním procesu, vyplývá, že příslušná právní úprava singulární sukcese bude v tomto zákoně inspirována rakouskou a německou úpravou tohoto institutu. V těchto zemích singulární sukcese nijak nepůsobí na postavení účastníky řízení. Původní účastníci řízení zde zůstávají právoplatnými účastníky řízení až do ukončení daného soudního sporu. V Civilním řádu soudním by měla být singulární sukcese možná, avšak bude podmíněna souhlasem všech účastníků řízení.¹¹²

¹¹² Věcný záměr Civilního řádu soudního (k 1. březnu 2019) [online]. [cit 20.3. 2019]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

6. Práva a povinnosti účastníků

Účastníci řízení uskutečňují výkon svých procesních práv a povinností pomocí procesních úkonů. Pro zdárný výsledek řízení musí vykonávat svá práva v souladu se zákonem, a zároveň musí splnit všechny povinnosti, které jim zákon ukládá. Práva a povinnosti účastníků řízení jsou jedním ze základních pojmů civilního procesu, jelikož civilní proces je právě určen k ochraně tvrzených práv účastníků řízení a zároveň je také určen k vymáhání splnění povinností, kterými jsou účastníci řízení zavázáni.

6.1. Práva účastníků řízení

Jak již bylo popsáno v kapitole Účastníci řízení, mezi základní právo účastníků řízení patří právo na rovné postavení v občanském soudním řízení. Můžeme tedy hovořit o rovnosti účastníků řízení. Rovnost účastníků řízení je zaručena nejen § 18 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ale také můžeme tuto zásadu nalézt v ústavním základu českého práva. Je obsažena také v článku 96 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a dále v článku 37 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Jak můžeme vidět, rovnost účastníků řízení je jedním z nejdůležitějších práv a tvoří základní pilíř soudnictví. Před soudem musí mít všichni účastníci řízení rovné postavení a nesmí docházet k zvýhodnění některé ze stran soudního řízení. Mimo to je také dle Ústavního soudu důležité, aby každá z příslušných stran soudního řízení měla možnost se k projednané věci vyjádřit, uvést své tvrzení a podklady pro své tvrzení.¹¹³

6.1.1. Právo na tlumočnicka

Mezi další nezpochybnitelné právo účastníka řízení patří právo jednat během celého řízení před soudem ve své mateřtině. V případě, kdy je potřeba přibrat tlumočnicka do daného soudního řízení, ustanoví tlumočnicka účastníkovi řízení soud. Účastník řízení se vyjadřuje před soudem ve své mateřtině a soud s ním komunikuje prostřednictvím tlumočnicka. Náklady na tlumočnicka hradí stát, protože tyto náklady nemohou být uznány k tíži účastníka řízení, jelikož by tím

¹¹³ náleží Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2003, sp. zn. III. ÚS 202/03

byla porušena zásada rovnosti.¹¹⁴

Ústavní soud dospěl ve své rozhodovací činnosti k závěru, že právo na tlumočnicka, které je zakotveno v článku 37 odst. 4 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod není zaručeno v případech písemné komunikace mezi soudem a účastníkem řízení. Dále však dodal, že zákonná úprava může účastníkovi řízení poskytnout vyšší standard.¹¹⁵ Tento vyšší standard pak právě poskytuje § 18 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, který zaručuje účastníkovi řízení tlumočnicka, kterého ustanoví soud v momentě, kdy tato potřeba vyjde najevo v řízení. Jednání prostřednictvím tlumočnicka je právem účastníka řízení, nikoli však jeho povinností. Proto pokud účastník řízení oznámí soudu, že ovládá český jazyk, i když český jazyk není jeho mateřským jazykem, nemusí účastník řízení jednat před soudem prostřednictvím tlumočnicka.

Nesoulad výkladu práva účastníka řízení na jednání v mateřštině nastal v oblasti překladů soudních písemností. Z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 Azs 52/2004 jasně vyplývá, že Nejvyšší správní soud považuje jako autentické pouze to rozhodnutí, které je v českém jazyce. Nejvyšší správní soud dále uvádí, že soud nemá žádnou povinnost přeložit rozhodnutí do mateřského jazyka.¹¹⁶ Na druhou stranu v odborné literatuře nalezneme opačný druh mínění. Ljubomír Drápal ve svém komentáři uvádí, že soud má doručovat veškeré písemné úkony, a to i rozhodnutí soudu, v mateřském jazyce účastníka řízení.¹¹⁷ K názoru Ljubomíra Drápala se připojuje i Renáta Šínová a kolektiv v jejich komentáři Občanského soudního řádu. Renáta Šínová také argumentuje tím, že účastník řízení, který neovládá český jazyk, a přesto dostane od soudu rozhodnutí v českém jazyce, je znevýhodněn proti účastníkovi řízení, který český jazyk ovládá, protože si příslušné rozhodnutí soudu v českém jazyce musí na vlastní náklady přeložit, a tím se ztrácí zásada rovného postavení všech účastníků před soudem.¹¹⁸

Právo na tlumočnicka mají taktéž hluchoslepé a neslyšící osoby. Tyto osoby komunikují prostřednictvím českého znakového jazyka a také pomocí komunikačních systémů, které vycházejí z českého jazyka. Mezi komunikační

¹¹⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 58

¹¹⁵ stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 25. října 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05

¹¹⁶ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna 2004, sp. zn. 5 Azs 52/2004

¹¹⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 96

¹¹⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 63

systémy se řadí například prstová abeceda, Braillovo písmo nebo znaková čeština.¹¹⁹

Nejvyšší soud se taktéž zabýval poučovací povinností soudu vůči účastníkovi řízení o právu na tlumočníka a o právu jednat ve svém mateřském jazyce. Pokud se v započatém soudním řízení před soudem ukáže, že účastník řízení neumí český jazyk, tudíž jednání nerozumí, soud příslušného účastníka řízení poučí o možnosti účastníka řízení jednat před soudem ve svém mateřském jazyce, případně v jazyce, který účastník řízení ovládá. Soud však může předpokládat, že pokud se soudního řízení účastní jako účastník řízení osoba s občanstvím jiného státu, případně odlišné národnosti, nebude tato osoba pravděpodobně umět český jazyk. Pokud je tato skutečnost soudu známa, může příslušný soud bez prodlení poučit účastníka řízení o jeho právu na tlumočníka, avšak není to v tomto momentě jeho povinností. Poučovací povinnost soudu vůči účastníkovi řízení o právu jednat ve svém mateřském jazyce a o právu na tlumočníka nastane, až když se během řízení soudu ukáže, že účastník řízení neumí český jazyk.¹²⁰

6.1.2. Právo na právní pomoc

Dalším právem, které úzce souvisí s rovností účastníků řízení, je právo na právní pomoc. Zákonodárce s tímto právem počítal proto, že se svých práv může domáhat jakákoliv osoba. Ovšem odborná znalost všech ustanovení a zákonů, které by mohl eventuálně účastník řízení využít, nebude u každého případného účastníka řízení dostačující. Proto je tedy výše zmíněné právo na právní pomoc zakotveno již v usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, a to v článku 37 odst. 2 tohoto usnesení. Právní pomoc pomáhá vyrovnat nerovnosti na straně účastníků řízení a také zajišťuje objektivní zjištění pravdivého stavu. Právo na právní pomoc má účastník řízení již na počátku daného soudního řízení. Účastník řízení, který naplní zákonem dané podmínky pro osvobození od soudních poplatků, může soud zažádat, aby mu byl ustanoven zástupce. O tom, že je zde eventuelní možnost, aby účastník řízení podal žádost, na základě které by soud účastníkovi řízení mohl ustanovit zástupce, musí soud

¹¹⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 64

¹²⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 1998, sp. zn. 2 Cdon 813/97

účastníka řízení poučit.¹²¹

Ústavní soud svým náležením rozhodl, že není přímým porušením práva na právní pomoc, pokud nedojde ze strany soudu k poučení o možnosti zastoupení před soudem, v případě, že příslušný soud provede jiná náležitá opatření, jenž mohou podpořit účastníka řízení v účinné ochraně svých práv v rámci soudního řízení.¹²²

Účastník řízení může na základě plné moci zmocnit ke svému zastupování advokáta, který mu poskytuje právní pomoc v příslušném řízení před soudem. Podle názoru Nejvyššího soudu tímto momentem vzniká advokátovi povinnost, která ho zavazuje k zastupování zájmů účastníka řízení všemi legálně dosažitelnými nástroji a úkony určenými k dosažení úspěchu v dané věci v rámci soudního řízení.¹²³

Osobně si myslím, že právo na právní pomoc je velice podstatným právem. Pomocí tohoto práva je naplňována nejen zásada rovnosti účastníků řízení, ale taktéž zásada spravedlivého procesu. Právní pomoc totiž dává možnost se domáhat svých práv všem osobám, a to bez ohledu na jejich právní povědomí. Současně také souhlasím s tím, že se právní pomoc dostane i méně movitým lidem a tím pádem nemůže být nedostatek financí překážkou, která by bránila v ochraně práv některých osob.

6.1.3. Poučovací povinnost soudu

Poučovací povinnost soudu patří nesporně také mezi práva účastníků řízení. Tuto povinnost upravuje § 5 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Z příslušného ustanovení tedy vyplývá, že soud musí účastníky řízení informovat o jejich právech a povinnostech.

Povinnost poučit účastníka řízení se může rozdělovat na poučovací povinnost o hrozícím neúspěchu v řízení a na poučovací povinnost charakteru ryze procesního. Poučovací povinnost charakteru ryze procesního se dále dělí na obecnou poučovací povinnost a na poučovací povinnost ve zvláštních situacích. Pokud je účastník řízení zastoupen advokátem, nemá soud poučovací povinnost ve smyslu čistě procesního poučení. Na druhou stranu má soud povinnost poučit strany v případě poučení o hrozícím neúspěchu ve sporu, a to i tu stranu, jež

¹²¹ ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8. s. 58

¹²² náležením Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2018, sp. zn. I. ÚS 3849/11

¹²³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 25 Cdo 2726/2014

zastupuje advokát.¹²⁴

Ustanovení § 5 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád jasně mluví o poučovací povinnosti pouze v procesních povinnostech a právech. V tomto však spatřuje Josef Macur velký problém, jelikož je velká provázanost mezi procesními povinnostmi a právy s hmotným právem. Poučení však může být pouze v oblasti procesní. S touto velice úzkou úpravou poučovací povinnosti, která je pouze v procesních povinnostech a právech, se v ostatních západních systémech práva nesetkáváme. Proto je tento paragraf pod tlakem značné kritiky nejen odborníků z řad českého práva, ale také odborníků z jiných států. Drtivá většina procesních úkonů je totiž úzce spjata s hmotným právem. Avšak pokud by se poučení mělo týkat jakéhokoliv prvku hmotného práva, je toto poučení ze strany soudu nepřípustné.¹²⁵

Osobně se taktéž přikláním k názoru, že ustanovení § 5 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád ve formě, v jaké je dnes, je poněkud nešťastné. Poučovací povinnost soudu, pokud je omezena čistě na procesní práva a povinnosti, ztrácí lehce na významu. Pokud dojde soud v průběhu řízení například k tomu, že právní nárok, tak jak ho formulovala strana žalující před zahájením příslušného řízení, nikdy nemohl vzniknout, neměl by být o tom účastník řízení, který je na straně žalující, informován pouze z pohledu procesního práva, ale měl by být instruován taktéž i z pohledu práva hmotného. Současně by účastníka řízení na straně žalující měl soud v kontextu zjištěných skutečností poučit o případných dalších vhodných procesních úkonech, jako je například zpětvzetí žaloby. Nemyslím si, že při tomto daném řešení můžeme mluvit o nějakém porušení rovnosti stran, naopak v tomto řešení poučovací povinnosti spatřuji naplnění zásady hospodárnosti řízení, stejně jako naplnění zásady rychlosti řízení, o které se zmiňuji dále ve své práci. Poučovací povinnost soudu je dále upravena v § 118a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád Toto ustanovení ukládá soudci povinnost poučit účastníka řízení o případném doplnění dalších skutečností. Nejvyšší soud však ve svém rozsudku uvedl, že pomocí poučovací povinnosti soudu, kterou zakládá ustanovení § 118a zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, není možné poučovat účastníka řízení o možnosti domoci se svého tvrzeného práva novou žalobou, která by nově vymezovala odlišný tvrzený

¹²⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 6

¹²⁵ MACUR, J. *Problémy legislativní úpravy poučovací povinnosti soudu v civilním soudním řízení*. Právní rozhledy 12/1998, s. 597)

skutkový stav dosavadně projednávané věci.¹²⁶

Poučovací povinnost soudu se však vztahuje pouze k okolnostem, které se pojí k hlavním tvrzeným skutečnostem v rámci daného řízení. Soud nepoučuje účastníky řízení o možných dalších skutečnostech, které by mohly mít případně dopad na příslušné řízení, což by mohlo v konečném důsledku ovlivnit konečný rozsudek. Soud tedy nemůže nabádat svým poučením účastníka řízení, aby změnil svá dosavadní tvrzení, čímž by mohl dosáhnout vítězství v daném sporu před soudem. Karel Svoboda jako příklady uvádí poučování strany žalované o případných vadách na prodávané věci nebo promlčení práva na zaplacení sjednané ceny. Jako příklad na straně žalující uvádí Karel Svoboda poučení příslušného soudu o možnosti změny žaloby. Tento jeho příklad pak vychází přímo z rozsudku Nejvyššího soudu z 22. ledna 2013. sp. zn. 22 Cdo 4072/2011.¹²⁷

6.1.4. Právo na rychlý a spravedlivý proces

Účastník řízení má právo na rychlý a spravedlivý soud. Soudní řízení totiž účastníky řízení může zatěžovat nejen časově a finančně, ale také psychicky. Proto by mělo být prioritou soudu, aby soudní řízení proběhlo co nejrychleji. Rychlost řízení ovšem nesmí stát nad spravedlivým rozhodnutím. Zvyšování rychlosti soudního řízení se věnuje i Petr Lavický. Ten souhlasí s názorem, že by soudní řízení mělo být především jednoduché, levné a rychlé. Zrychlení soudního řízení v civilním procesu podle Petra Lavického nespočívá pouze ve striktnější a rozsáhlejší regulaci prekluzivních lhůt, ale zrychlení samotného soudního řízení spatřuje v dodržování souboru dalších opatření. Petr Lavický tedy nespátřuje perspektivu civilního procesu v přidávání dalších lhůt od zákonodárce do Občanského soudního řádu. Naopak je Petr Lavický toho názoru, že primárním opatřením, které by mělo mít za cíl zrychlení soudního řízení, patří funkce soudu samotného. Do náplně činnosti soudu by pak měla patřit samotná aplikace prekluzivních lhůt. Zároveň by však mělo být zcela na posouzení soudu, zda nedodržení lhůty má za následek zbytečný průtah řízení, nebo zda nedodržení lhůty nemá žádný vliv na délku řízení, nebo je případný vliv na průtah řízení

¹²⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2013, sp. zn. 22 Cdo 4072/2011

¹²⁷ SVOBODA, K. *Aktuální otázky poučovací povinnosti soudu a koncentrace* [online]. Soudní rozhledy, 2017, [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrg5pxg4s7geyf6427gmyta&groupIndex=75&rowIndex=0>

zanedbatelný.¹²⁸

Ústavně zaručeným právem je právo na spravedlivý proces. Musíme však rozlišovat mezi spravedlností a pravdou. Michal Nop se zabývá otázkou, proč by se neměla hledat pravda ve sporném řízení. Své tvrzení opírá mimo jiné o nemožnost provádět důkazy, které nebyly získány v souladu s předpisy. Za pravdu mu v tomto dává jak Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 3. března 2005, sp. zn. III. ÚS 501/04, tak Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 21. října 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98. Dalším opěrným bodem pro Michala Nopa jsou ustanovení § 99 a § 100 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, které uvádějí, že by soud měl spor mezi účastníky řízení urovnat smírem. Soud tedy dle těchto ustanovení nemá jako primární povinnost nalézt pravdu během soudního řízení, nýbrž jeho základní povinností je dojít ke smírnému řešení pro obě strany, které by již nezakládalo další rozepře mezi účastníky řízení, případně musí soud rozhodnout podle toho, které skutečnosti byly prokázány v příslušném řízení. Dále Michal Nop zmiňuje i zásadu projednací, která ovlivňuje sporné řízení. Z této zásady vychází fakt, že je na účastníkovi řízení, aby splnil povinnost tvrzení a povinnost důkazní, které se ve své práci věnují dále. Na závěr je ještě zmíněna zásada rychlosti a zásada hospodárnosti řízení. S těmito zásadami se pojí i možnost vydání rozsudku pro zmeškání, který taktéž nemusí odpovídat pravdivému stavu věci.¹²⁹

Opačného názoru je ve své publikaci Eduard Bruna, který zastává názor, že zjišťování pravdy je ve skutečnosti rychlejší. Domnívá se totiž, že výše zmíněná přednost rychlosti řízení je pouze relativní. Argumentuje tím, že v případě, kdy se nedobereme v řízení pravdy, nastává prodlužování celého řízení, jelikož účastníci řízení budou v této situaci využívat opravné prostředky, a to jak řádné, tak i mimořádné. Ve výsledku tak bude součet délky všech řízení, které se budou týkat příslušné věci, delší, avšak zároveň bude řízení psychicky i finančně náročnější. Bruna tedy rychlé řízení, založené na nedostatečně pravdivých podkladech, považuje za méně efektivní než řízení, v kterém bude vyneseno rozhodnutí zakládající se na jasném a pravdivém skutkovém stavu.¹³⁰

¹²⁸ LAVICKÝ, P., DVOŘÁK, B. *Současnost a perspektivy českého civilního procesu*. Právní rozhledy 12/2014)

¹²⁹ MACKOVÁ, A., JELÍNEK, J., BOHUSLAV, L., TRYZNA, J. a kol. *Aktuální otázky civilního a trestního řízení se zaměřením na rekonstrukci občanského soudního řádu a trestního řádu ve světle principů demokratického a právního státu*. 1. vydání, Praha: Spolek českých právníků Všehrad, 2016. ISBN 97880-85305-51-7. s. 136

¹³⁰ BRUNA, E. *Otázky právního procesu*. 1. vydání, Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-40-0. s. 171

Osobně si myslím, že pravdivý stav dané věci je skoro nemožné zjistit. Podle mého názoru se soud může v rámci své činnosti pouze přiblížit pravdivému stavu. Proto si myslím, že by ani nemělo být primárním cílem soudu najít pravdu, nýbrž by se soud měl snažit o nalezení smírného řízení, s kterým budou pokud možno spokojené obě strany sporu.

Podle názoru Ústavního soudu, který formuloval Ústavní soud ve svém nálezu, je v rámci práva na spravedlivý proces zakotveno také právo na náhradu nákladů řízení.¹³¹

6.2. Povinnosti účastníků řízení

Procesní povinnosti účastníků řízení nalezneme upravené především v § 101 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.

V odstavci 1 písmena a) tohoto zákona je zakotvena povinnost tvrzení. S povinností tvrzení se úzce pojí § 120 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, kde je upravena povinnost důkazní. Účastník řízení má tedy povinnost tvrdit významné skutečnosti a tato tvrzení následně důkazy jasně potvrdit. Obecně lze říci, že se jedná o důkazní břemeno a také o břemeno tvrzení. Obě tato břemena pak společně označujeme jako břemena procesní. Situace, kdy účastník řízení, který je těmito břemeny zatížen, daná břemena neunes, tedy nesplní příslušnou povinnost tvrzení či povinnost důkazní, má za následek neúspěch v projednávané věci.¹³²

Pomocí splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní dochází účastník řízení k cíli sporu, kterým je samozřejmě jeho výhra v příslušném sporu. Výhra v daném sporu však závisí nejen na splnění povinností tvrzení a povinnosti důkazní, ale také na tom, zda účastník řízení byl schopen pomocí těchto dvou procesních povinností prokázat, že mu svědčí rozhodné skutečnosti, které mají vliv na příznivý výsledek pro účastníka řízení v rámci daného řízení. Rozsah příslušných rozhodných skutečností stanovuje sám soud v rámci uplatnění odpovídající právní normy, čímž dojde k právní kvalifikaci dané věci. Soud je tedy sám odpovědný za správnou právní kvalifikaci projednávané věci a zároveň také odpovídá za správné vymezení rozsahu rozhodných skutečností. Tím také rozhoduje o tom, který z

¹³¹ náleží Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. I. ÚS 351/05

¹³² JIRSA, J.a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*, Vydání 2., doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-034-0. s. 126

účastníků řízení je povinen splnit své procesní povinnosti, tedy důkazní povinnost a povinnost tvrzení, a tím pádem je také určen účastník řízení, který musí unést důkazní břemeno a břemeno tvrzení.¹³³

Podstatnou povinností účastníka řízení je dostavit se k výsledku či ke znalci. Tuto povinnost nalezneme v § 52 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Pokud účastník řízení tuto povinnost nesplní, může soud nechat daného účastníka předvést. Dalším postihem, který soud může účastníkovi řízení uložit je pořádková pokuta. Pořádkovou pokutu lze uložit opakovaně a podle § 53 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád lze udělit pořádkovou pokutu až do výše 50 tisíc korun. V krajním případě může porušení této povinnosti vést podle § 153b odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád až k rozsudku pro zmeškání. Předpokladem pro vydání rozsudku pro zmeškání je povinnost řádně poučit účastníka řízení o možnosti vydání rozsudku pro zmeškání, dále dodržení desetidenní lhůty pro předvolání a doručení do vlastních rukou. Dalším předpokladem je, že soud rozhodne během prvního jednání konajícího se v dané věci, ke kterému se žalovaná strana nedostaví a současně musí být vyhověno všem podmínkám pro jednání v nepřítomnosti žalované strany. Pokud se i přes výše zmíněná rizika nemůže účastník řízení účastnit nařízeného jednání, může se účastník řízení soudu omluvit. Po podání omluvy by se však měl účastník řízení ve svém zájmu zajímat také o to, jestli soud omluvu účastníka řízení pokládá za opodstatněnou, protože pokud by soud došel k závěru, že podaná omluva není opodstatněná, stále může účastníka řízení postihnout trest za jeho nepřítomnost u nařízeného jednání, kterým by bylo vydání rozsudku pro zmeškání.¹³⁴

Ústavní soud však dospěl ve svém nálezu k závěru, že je nutné zkoumat kompletně celou aktivitu žalované strany. Podle Ústavního soudu tedy není dostačujícím předpokladem pouhá neúčast žalované strany na příslušném jednání pro vydání rozsudku pro zmeškání.¹³⁵

Nejvyšší soud se také zabýval situací, kdy se účastník řízení nemůže dostavit k nařízenému jednání z důvodu jiného jednání. K důvodné omluvě nestačí, aby se účastník řízení pouze omluvil z daného řízení pro řízení jiné bez

¹³³ MIKULCOVÁ, L. *Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu* [online]. Právní rozhledy, 2003, [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgnpxa4s7hfpngxzgy3q&groupIndex=47&rowIndex=0>

¹³⁴ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*, Vydání 2., doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-034-0. s. 447-460

¹³⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 7. května 2014, sp. zn. IV. ÚS 2921/13

udání dalších informací. Účastník řízení musí v případě omluvy uvést více podrobností ohledně své nepřítomnosti u soudu. Mezi tyto náležitosti, které soud mohou zajímat, patří především to, od kdy účastník řízení ví o kolidujícím jednání a také které konkrétní jednání s tímto jednáním koliduje. Na základě těchto podrobností se pak příslušný soud rozhoduje, jestli některá z uvedených skutečností zakládá důvodnost omluvy, nebo jestli účastník řízení se snaží pouze zdržovat a prodlužovat toto řízení.¹³⁶

Ondřej Vodehnal zastává názor, že návrh Ústavního soudu, aby byla zákonem upravena možnost vydání rozsudku pro zmeškání žalobce, není příliš šťastný. Argumentuje mimo jiné tím, že žalobce má vždy cíl daný spor vyhrát. To opírá o tvrzení, že žalobce by jinak nepodával žalobu, kdyby mu nezáleželo na tom, aby spor vyhrál. Aktivita žalobce tedy byla naplněna již podáním žaloby a další aktivity již dle názoru Ondřeje Vodehnala není třeba.¹³⁷

S výše zmíněným názorem nemohu zcela souhlasit. Není totiž žádnou výjimkou, že případnou žalobu podává osoba, která nemá žádný zájem na výhře ve sporu. V některých případech má osoba podávání žalob jako hobby, proto nemá žádný zájem na výhře daného sporu, pouze se daná osoba baví podáním žaloby. Další případ může být podání žaloby pouze za účelem pošpinění dobrého jména jiné osoby. České právo sice pracuje se zásadou rovnosti účastníků řízení, avšak v reálné společnosti může u některých osob panovat přesvědčení, že ten, který žaluje, je v právu, a zároveň platí, že žalovaná strana je ta zlá, kterou je třeba trestat. Výše zmíněné případy by se právě proto mohly možná snadno vyřešit případným zavedením rozsudku pro zmeškání žalobce. Navíc by tímto zavedením rozsudku pro zmeškání žalobce byla posílena zásada rychlosti řízení a zároveň by také došlo k posílení zásady hospodárnosti řízení.

Ústavní soud se také zabýval rozsudkem pro uznání. Ve svém usnesení se vyjádřil ke konkrétní situaci, kdy účastník řízení učiní úkon, kterým chce zcela evidentně tento účastník řízení rozporovat příslušný nárok, který si nárokuje strana žalující, avšak tento úkon je učiněn chybně nebo neúplně. V případě, že účastník řízení učiní úkon, kterým chce vyjádřit nesouhlas s tvrzeným nárokem, avšak tento jeho úkon je stížen nějakou vadou, nemůže soud v dané situaci rozhodnout rozsudkem pro uznání. Soud totiž musí nejprve účastníka řízení řádně

¹³⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 1999, sp. Zn. 31 Cdo 2432/98

¹³⁷ MACKOVÁ, A., JELÍNEK, J., BOHUSLAV, L., TRYZNA, J. a kol. *Aktuální otázky civilního a trestního řízení se zaměřením na rekodifikaci občanského soudního řádu a trestního řádu ve světle principů demokratického a právního státu*. 1. vydání, Praha: Spolek českých právníků Všechno, 2016. ISBN 97880-85305-51-7. s. 202

vyzvat, aby odstranil a napravil vady příslušného úkonu, které tento úkon doposud zatěžují.¹³⁸

Mezi další povinnosti účastníků řízení patří povinnost součinnosti se soudy. Tato povinnost je upravena v § 6 zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. S povinností součinnosti se také úzce pojí povinnosti dotazovací a vysvětlovací, které náleží soudu. Dotazovací povinnost musí soud využít v případě, když jsou výroky některého z účastníků řízení nekompletní či nepřehledné, což znemožňuje soudu přesně určit příslušnou právní normu, která by měla být v dané věci použita. Vysvětlovací povinnost soudu vyvstává, pokud soud účastníkům řízení objasňuje, proč se jich dožaduje nějakého sdělení a jaký může mít dopad případné nevyhovění tomuto požadavku ze strany účastníků řízení.¹³⁹

Účastník řízení má také povinnost pečovat o příslušné soudní řízení. Tato povinnost se odráží mimo jiné v zásadě dispoziční. Dispoziční zásada vyjadřuje právo účastníka řízení nakládat s řízením. Je tedy pouze na účastníkovi řízení, zda vůbec nějaké soudní řízení zahájí žalobou či nikoliv. Účastník řízení může také disponovat samotným předmětem daného řízení. Další zásada, která podporuje povinnost účastníka řízení pečovat o příslušné soudní řízení, je zásada projednací. Tato zásada stanoví, že soud se bude zabývat tím, co mu tvrdí účastníci řízení. Záleží tedy pouze na konkrétních účastnících řízení, jaká tvrzení vznesou před soudem. Následně je pak také velice důležité, která tvrzení se účastníkům řízení podaří dostatečně prokázat navrženými důkazy. S projednací zásadou se tedy pojí již výše zmíněná důkazní povinnost a povinnost tvrzení.¹⁴⁰

¹³⁸ nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 1252/16

¹³⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. s. 11

¹⁴⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1. s. 75-77

7. Závěr

Tato diplomová práce měla za cíl vysvětlit pojem účastníků sporného řízení a současně také objasnit další instituty, které s tímto tématem úzce souvisejí.

V průběhu psaní této diplomové práce jsem musel prostudovat několik desítek zdrojů. Z těchto zdrojů jsem čerpal poznatky, které jsem následně využil k sepsání této diplomové práce. Základním kamenem byl zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád. Dalším velice důležitým zdrojem byly učebnice civilního procesu a odborné články. Neopomenutelné jsou samozřejmě také komentáře. Pro lepší představu použití myšlenek z těchto zdrojů jsem studoval i nespočet judikátů, především však rozhodnutí Nejvyššího soudu a rozhodnutí Ústavního soudu. Informace, které jsem načerpal studiem výše zmíněných zdrojů, jsem se snažil vnést do této diplomové práce a touto cestou je také předat všem čtenářům.

Účastníci sporného řízení jsou nedílnou součástí civilního procesu. Bez účastníků sporného řízení by nemohl být ani veden žádný spor před soudem. Ve sporném řízení totiž platí zásady, které stanoví, že žalobce je pánem sporu a současně také platí, že bez žalobce není soudce.

Pro celkové pochopení institutu účastníků sporného řízení bylo zapotřebí vymezit si na začátku práce subjekty řízení. Mezi základní subjekty řízení patří účastníci řízení a soudy. Soudy jsou dále v rámci soudní soustavy rozděleny na okresní, krajské a vrchní. Na vrcholu této soustavy pak stojí Nejvyšší soud v Brně. Mimo tuto soustavu se dále nachází Ústavní soud, který dohlíží na dodržování ústavně zaručených práv. V rámci subjektů řízení jsem ještě zmínil další zvláštní subjekty řízení, jako jsou například orgány státního zastupitelství, svědci, znalci nebo tlumočníci. Tyto subjekty totiž mají nebo mohou mít značný vliv na celé řízení před soudem.

Následně jsem obecně vymezil účastníky řízení a s tím spojené další instituty. Jasně jsem vymezil pojmy účastníků sporného řízení a účastníků nesporného řízení. Dále jsem se věnoval procesním úkonům účastníků řízení a zastupování účastníků řízení.

Zastávám názor, že nejdůležitějším procesním úkonem v rámci celého sporného řízení je žaloba. Z tohoto důvodu jsem také žalobě věnoval samostatnou podkapitolu. Žaloba totiž vymezuje nejen celý předmět příslušného řízení, ale také vymezuje účastníky řízení. Dále se žalobou naplňuje zásada, podle které je

žalobce pánem sporu. Pomocí žaloby se účastníci řízení domáhají ochrany jejich práv.

V této diplomové práci jsem se taktéž věnoval institutům, které úzce souvisejí s účastníky sporného řízení. Těmito instituty jsou například společenství účastníků a změny na straně účastníků.

Společenství účastníků řízení se nejčastěji dělí na samostatné a nerozlučné. Tato dvě společenství se pak odlišují především tím, zda úkon, který provede některý ze společníků, zavazuje či nezavazuje ostatní společníky. Pokud učiněný úkon zavazuje i ostatní společníky, jedná se o společenství nerozlučné. V případě, že příslušný úkon nezavazuje žádného dalšího společníka, jedná se o společenství samostatné.

Zvláštním druhem společenství účastníků řízení jsou pak dva druhy intervence, kterými jsou intervence hlavní a intervence vedlejší.

Hlavní intervencí se příslušná osoba domáhá svých práv, o kterých se již vede jiné řízení. Hlavní intervence pak zakládá řízení nové, kde je žalující stranou hlavní intervent, a na straně žalované jsou účastníci původního soudního řízení.

Vedlejší intervence však nemá za následek zahájení nového řízení. Vedlejší intervent se pouze připojí do již započatého řízení, na jehož výsledku má vedlejší intervent právní zájem.

Za změny na straně účastníků označujeme přistoupení dalšího účastníka řízení, záměnu účastníka řízení a procesní nástupnictví, které se rozděluje na univerzální a singulární sukcesí.

Záměna účastníka řízení a přistoupení dalšího účastníka řízení slouží k odstranění vady ve věcné legitimaci, která zde byla již před zahájením soudního řízení.

Naopak pomocí procesního nástupnictví, tedy ať již v rámci univerzální sukcese nebo v rámci singulární sukcese, se řeší situace, kdy dojde ke změně věcné legitimace až v průběhu soudního řízení.

Ke konci této diplomové práce jsem se věnoval právům a povinnostem účastníků řízení, kterými disponují v rámci celého soudního řízení.

Podle mého názoru je nejdůležitějším právem účastníka řízení právo na rovné postavení účastníků řízení před soudem, protože od rovnosti účastníků řízení se následně odvíjejí další práva, kterými účastníci řízení disponují. Dalšími právy účastníků řízení jsou právo na tlumočníka, na právní pomoc, na rychlý a spravedlivý proces a také má účastník řízení právo být poučen soudem v rámci

jeho poučovací povinnosti.

Dvě základní povinnosti, které má účastník řízení, jsou povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Z těchto dvou povinností vznikají břemena, která účastníky řízení zatěžují. Pokud účastník řízení neunese břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní, může to mít za následek prohru v příslušném sporu.

Pokud bych měl odhadnout budoucí vývoj civilního procesu, tak si myslím, že by nemusel být v nejbližší době vydáván zcela nový Občanský soudní řád. Podle mého názoru totiž současný Občanský soudní řád poskytuje dostatečný právní základ pro naplnění podstaty civilního procesu a mohlo by být tedy kontraproduktivní dělat takto zásadní změny. Myslím si tedy, že současný Občanský soudní řád svému účelu stále vyhovuje, a to i přes to, že 1. dubna 2019 bude účinný již 55 let. V současnosti se však již připravuje nový Občanský soudní řád, který by měl být nazýván Civilní řád soudní.

Z věcného záměru výše zmíněného nového zákona nazývaného jako Civilní řád soudní vyplývá, že singulární sukcese bude podmíněna souhlasem všech účastníků řízení, což by mělo mít za následek menší zneužívání tohoto institutu.¹⁴¹

Dále také věcný záměr tohoto zákona uvádí, že by měla nastat změna v terminologii. Místo účastníků sporného řízení se budou nově účastnit sporného řízení strany sporu.¹⁴² Osobně tuto změnu schvaluji, jelikož pojem strana sporu lépe vystihuje charakteristiku sporného řízení.

Doufám, že se mi podařilo pomocí této diplomové práce všem čtenářům objasnit problematiku účastníků sporného řízení a přiblížit jim i další instituty, které se s účastníky sporného řízení pojí.

¹⁴¹ Věcný záměr Civilního řádu soudního (k 1. březnu 2019) [online]. [cit 20.3. 2019]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

¹⁴² Věcný záměr Civilního řádu soudního (k 1. březnu 2019) [online]. [cit 20.3. 2019]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>

Resumé

My diploma thesis entitled „Parties to contentious proceedings“ aims to clarify the notion of parties to contentious proceedings and to explain other related institutes.

The introductory chapter is followed by the second chapter, which is focused on the definition of subjects of the civil process. The courts are the first to be described. Subsequently, I focus on special entities of management and the parties involved in the proceedings.

The third chapter is devoted to the parties to the proceedings. This chapter defines the very notion of the parties to the proceedings, the subchapters are then devoted to the parties to contentious proceedings, parties to non-contentious proceedings, procedural acts of the parties to the proceedings, prosecution and representatives of the parties to the proceedings.

The fourth chapter deals with the community of the parties to the proceedings. The separable and inseparable community is further discussed in separate subchapters. The third subchapter focuses on main and secondary intervention. Both of these interventions are referred to as the special type of community of the parties to the proceedings.

The fifth chapter analyzes the changes on the part of the parties to the proceedings. Among these changes on the part of the parties are the institutes of accession of the other party to the proceedings, the substitution of the party to the proceedings and the procedural succession. Process succession is divided into universal succession and singular succession.

In the sixth chapter I deal with one subchapter of the rights of the parties to the proceedings and in the second subchapter the obligations of the parties to the proceedings.

The conclusion summarizes the findings, which are supplemented by my commentary.

Seznam použité literatury

Právní předpisy

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád,
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství
- Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.
- Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářející důvěru pro elektronické transakce
- Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích.
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Vyhláška č. 177/1996 Sb., Advokátní tarif.

Literatura

- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9
- JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha I. §1-78g občanského soudního řádu*. Vydání druhé, doplněné a upravené, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2016. ISBN 978-80-7552-078-4
- JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*, Vydání 2., doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-034-0
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250). Řízení sporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, ISBN 978-80-7478-986-1.
- POLIŠENSKÁ, P. a kol. *Musíš znát... Občanské právo procesní*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016. ISBN 978-80-7552-096-8
- SCHNELLEOVÁ, I. a kol. *Úvod do civilního řízení*. 1. vydání. Praha:

EUROLEX BOHEMIA, 2005. ISBN 80-86861-81-3

- STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*, 1. vydání, Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 80-7239-155-0

- SVOBODA, K. *Nové instituty českého civilního procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. ISBN 978-80-7357-722-3

- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R., a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2.vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9

- ŠTĚDRŮŇ, B. *Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů (E-Justice)*, Praha: Linde Praha, a. s., 2008 ISBN 978-80-7201-714-0

- WINTEROVÁ, A., BROTKOVÁ, V., JEHLIČKA, O., KRŘMÁŘ, Z. a kol. *Občanský soudní řád a předpisy související*. 9. vydání. Praha: Linde Praha. 2001. ISBN 80-7201-269-X

- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1

- ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-6

- ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8

Judikatura

- náleží Ústavního soudu ze dne 25. května 1994, sp.zn. II. ÚS 74/93

- náleží Ústavního soudu ze dne 24. června 2014, sp. zn. II. ÚS 475/13

- náleží Ústavního soudu ze dne 2. června 2001, sp. zn. II. ÚS 27/2000

- náleží Ústavního soudu ze dne 5. srpna 2009, sp. zn. I. ÚS 2036/08

- náleží Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2003, sp. zn. III. ÚS 202/03

- náleží Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2018, sp. zn. I. ÚS 3849/11

- náleží Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. I. ÚS 351/05

- náleží Ústavního soudu ze dne 7. května 2014, sp. zn. IV. ÚS 2921/13

- náleží Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 1252/16

- stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 25. října 2005, sp. zn. PI. ÚS-st. 20/05

- rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna 2004, sp. zn. 5 Azs 52/2004

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. května 1999, sp. Zn. 31 Cdo 2432/98
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2000, sp. zn. 32 Cdo 2306/98
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 33 Cdo 2912/2008
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2004, sp. zn. 32 Odo 624/2002
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2004, sp. zn. 30 Cdo 2537/2003
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2013, sp. zn. 22 Cdo 4072/2011
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2014, sp. zn. 25 Cdo 2726/2014
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 1998, sp. zn. 2 Cdon 813/97
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2003, sp. zn. 29 Odo 708/2002
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. července 2011, sp. zn. 26 Cdo 1931/2011
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. 29 Odo 119/2006
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2007, sp. zn. 28 Cdo 337/2007
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2001, sp. zn. 29 Odo 232/2001
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2012, sp. zn. 33 Cdo 3935/2011
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.6. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2932/2000
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2015, sp. zn. 21 Cdo 261/2014
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 2829/2008
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 26 Cdo 1986/99
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2015, sp. zn. 30 Cdo 3737/2014
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2009, sp. zn. 28 Cdo 1042/2008
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. června 2005, sp. zn. 30 Cdo 1383/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2007, sp. zn. 20 Cdo 670/2006
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 613/2002
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2017, sp. zn. 20 Cdo 5830/2016
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 3382/2007
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 27 Cdo 4927/2017
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. května 2012, sp. zn. 26 Cdo 4517/2011
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2010, sp. zn. 23 Cdo 2954/2009
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 27 Cdo 4927/2017
- sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 5. ledna 2017, sp. zn. Plsn 1/2015

Ostatní zdroje

- VAŠKO, J. *Projev vůle účastníků řízení* [online]. epravo.cz, 2004, [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/projev-vule->

ucastniku-rizeni-28903.html

- SEDLÁŘOVÁ, M. *Musí soud přihlednout k tomu, zda úkon učiněný prostřednictvím datové schránky učinila osoba oprávněná jednat za právnickou osobu?* [online]. epravo.cz, 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/musi-soud-prihlednout-k-tomu-zda-ukon-ucineny-prostrednictvim-datove-schranky-ucinila-osoba-opravnenajednat-za-pravnickou-osobu-107511.html>

- SVOBODA, K. *Negativní určovací žaloba* [online]. Právní rádce, 2008, [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-22809880-negativni-urcovaci-zaloba>

- VÁLOVÁ, I. *Dnešní doba vyžaduje přijetí zákona o hromadných žalobách, shodli se právníci* [online]. Česká justice, 2018, [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/11/dnesni-doba-vyzaduje-prijeti-zakona-hromadnych-zalobach-shodli-se-pravnici/>

- HORÁK, P., HROMADA, M. *Civilní proces s účastníkem neznámého pobytu* [online]. Právní rozhledy, 2007, [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqg5pxa4s7gzpxgxzrhe2q&groupIndex=8&rowIndex=0>

- ŠÍNOVÁ, R., JURÁŠ, M. *Procesní společenství účastníků* [online]. Bulletin Advokacie, 2016, [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/procesni-spolecenstvi-ucastniku?browser=mobi>

- BALÁK, F., SPÁČIL, J. *Ještě k otázce, zda má singulární sukcese za následek procesní nástupnictví* [online]. Právní rozhledy, 1997, [cit. 2019-03-07]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptcojzg5pxa4s7gzpxgxztge4q&groupIndex=26&rowIndex=0>

- BUREŠ, J., DRÁPAL, L. *K procesnímu nástupnictví při singulární sukcesi* [online]. Právní rozhledy, 1997, [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptcojzg5pxa4s7grpxgxzrgyyq&groupIndex=32&rowIndex=0>

- SVOBODA, K. *Aktuální otázky poučovací povinnosti soudu a koncentrace* [online]. Soudní rozhledy, 2017, [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document->

view.seam?documentId=nrptembrg5pxg4s7geyf6427gmyta&groupIndex=75&rowIndex=0

- SVOBODA, K. *K věcnému záměru nového kodexu civilního sporného řízení*. [online]. Soudní rozhledy, 2018. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview->

[document.seam?documentId=nrptembrhbxg4s7g5ptqx3tl4zdcoa&groupIndex=2&rowIndex=0](https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbxg4s7g5ptqx3tl4zdcoa&groupIndex=2&rowIndex=0)

- MIKULCOVÁ, L. *Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu* [online]. Právní rozhledy, 2003, [cit. 2019-03-08]. Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/document->

[view.seam?documentId=nrptembqgnpxa4s7hfpxgxzugy3q&groupIndex=47&rowIndex=0](https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgnpxa4s7hfpxgxzugy3q&groupIndex=47&rowIndex=0)

- ZIMA, P. *Hromadné žaloby* [online]. Právní rozhledy, 2018 [cit. 14.3.2019-03-14] Dostupné z:

<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrhbxg4s7gvpngxzrguzq&groupIndex=3&rowIndex=0>

- Česká Justice, *Ministerstvo poslalo k připomínkám zákon o hromadných žalobách* [online]. Česká justice, 2019, [cit. 2019-03-17]. Dostupné z:

<http://www.ceska-justice.cz/2019/03/ministerstvo-poslalo-k-pripominkam-zakon-hromadnych-zalobach/>

- Věcný záměr Civilního řádu soudního (k 1. březnu 2019) [online]. [cit 20.3.2019]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/>